

El llegat fabril al nucli antic de Barcelona

Cens de fàbriques i edificis actuals de Ciutat Vella
amb activitat industrial entre el segle XVIII i principis del XX

Jaume Artigues, Francesc Caballé i Mercè Tatjer

EL LLEGAT FABRIL AL NUCLI ANTIC DE BARCELONA

**Cens de fàbriques i edificis actuals de Ciutat Vella
amb activitat industrial entre el segle XVIII i principis del XX**

Jaume Artigues, Francesc Caballé i Mercè Tatjer

MUHBA Documents 6

**Ajuntament
de Barcelona**

SUMARI

5 Introducció

10 Cens de fàbriques i edificis actuals de Ciutat Vella amb activitat industrial entre el segle XVIII i principis del XX

10 Raval

72 Sector central i oriental

122 Barceloneta

131 Annex. Establiments de fabricació de pastes per a sopa que l'any 1856 cotitzaven 1.000 rals o més de matrícula industrial

---

INTRODUCCIÓ*

METODOLOGIA I FONTS

Sobre els elements objecte del cens. Definició i límits

Aquest cens d'edificis industrials, encàrrec del MUHBA als autors, ha tingut com a objectiu la identificació i localització parcel·laria concreta dels espais productius industrials de Ciutat Vella dels quals es conserva –o podria conservar-se– algun element patrimonial.

S'ha defugit expressament tant el concepte genèric de *fàbrica* –és a dir, un edifici concebut i construït amb l'estricta voluntat de dur a terme al seu interior una activitat productiva concreta–, com el de *taller*, terme sovint associat a petit obrador. L'expressió «edificis industrials» abasta òbviament totes les fàbriques i ens permet incorporar un seguit d'estructures no pensades estrictament com a fàbriques, però on s'han allotjat indústries de més o menys considerable importància, amb maquinària, instal·lació de fonts d'energia, etc. Els límits poden arribar a ser confusos i conscientment elàstics.

En qualsevol cas, atès que l'objectiu és el de la localització i valoració patrimonial de restes de l'activitat industrial –ja siguin immobles o mobles– i no l'estudi o caracterització del fenomen de la industrialització a la Barcelona contemporània, s'ha optat per un criteri que permeti flexibilitat. També han estat objecte d'atenció d'altres edificis en el cas que conservin elements d'interès.

Amb tot, ha de quedar clar que el treball no pot recollir tots els testimonis de les activitats productives que es podien realitzar a una ciutat com Barcelona, on quasi cada edifici podia allotjar als seus baixos o al seu interior un taller o obrador. Pensem, per exemple, en casos observats o documentats pels autors d'aquest treball en l'exercici de la seva activitat professional, com ara els embarrats conservats al soterrani del Palau

---

* El present estudi respon a la petició municipal efectuada al Museu d'Història de Barcelona com a contribució als treballs per a la revisió del Catàleg del Patrimoni Arquitectònic Historicoartístic en l'àmbit de Ciutat Vella.

Sessa (carrer Ample, 24), o la instal·lació de moldre xocolata de Can Fargas (carrer dels Boters, 5). Localitzar les possibles restes de la gran quantitat de petits tallers o obradors que han existit a la ciutat al llarg dels segles XVIII, XIX i XX s'escapa metodològicament del present treball.

La selecció d'edificis industrials de Ciutat Vella per confegir aquest cens s'ha fonamentat sobre quatre elements essencials: l'estat de la qüestió, els buidatges preexistents de fonts documentals diverses, el treball de camp i l'anàlisi parcel·lària.

Estat de la qüestió

En un primer moment, s'ha procedit a la síntesi i valoració de treballs previs que se centraven o havien tingut per objecte l'estudi de la implantació industrial a Barcelona. D'aquesta manera, el treball podia comptar amb un primer estrat d'informacions ja contrastades a partir de les quals poder anar bastint el nou cens proposat.

A partir dels primers treballs en la dècada de 1970 de Ramon Grau i Marina López sobre les fàbriques d'indianes del set-cents, hi ha hagut una llarga trajectòria d'estudi dels edificis industrials al nucli antic de la ciutat. En una comunicació presentada al III Congrés d'Història de Barcelona el 1993 es plantejava un estudi sistemàtic de la localització industrial a la primera meitat del segle XIX a Barcelona.¹ Aquest treball, a banda d'abordar els problemes metodològics de la localització de les antigues fàbriques, aportava diferents plànols realitzats a partir del buidatge de fonts fiscals, algunes de les quals han estat tingudes en compte durant l'elaboració del present cens. Els buidatges havien estat realitzats pels alumnes de l'Escola Taller de Documentació que va promoure el Museu d'Història de la Ciutat el curs 1991-92.

El treball de referència més important sobre les fàbriques de Ciutat Vella és, sens dubte, el de Jaume Artigues i Francesc Mas.² El seu recull, però, es limita al Raval i es restringeix a 1767-1856. En canvi, aporta una gran quantitat de dades sobre els elements que incorpora, molts d'ells –quasi dues tercers parts– ja desapareguts. Aquestes limitacions geogràfiques han estat resoltes amb les aportacions realitzades pels mateixos autors el 2012, que estan recollides en un nou treball que amplia l'àmbit al sector central i oriental del nucli antic.³

Una altra font important ha estat la consulta dels estudis sobre edificis industrials que ja han estat incorporats a la carta arqueològica de Ciutat Vella, presentada pel MUHBA el desembre de 2010, on es recull i georeferencia informació de molts immobles històrics de la ciutat, existents o desapareguts.

Tractant-se d'un cens, amb objectius patrimonials més que d'estudi històric, el present treball no pretén sistematitzar tot el que se sap sobre els edificis referenciats ni incorpora els immobles desapareguts. Cal fer constar que molts d'aquests edificis,

---

1. Francesc CABALLÉ i Antoni NICOLAU, «Indústria i ciutat a la primera meitat del segle XIX: Anàlisi comparada de localització industrial a la Barcelona de 1820, 1846 i 1856 a partir de les fonts fiscals», dins *III Congrés d'Història de Barcelona* (Barcelona, 20-22 d'octubre de 1993), II, Barcelona, Ajuntament de Barcelona, Institut Municipal d'Història, 1993, pàg. 481-497.

2. Jaume ARTIGUES i Francesc MAS, *El model de casa-fàbrica als inicis de la industrialització. Registre de fàbriques al Raval de Barcelona (1767-1856)*, 2 vols. Treball inèdit, guardonat amb el premi Bonaplata 2005.

3. Jaume ARTIGUES i Francesc MAS, *El model de casa-fàbrica als inicis de la industrialització. Registre de fàbriques de la Ribera de Barcelona (1738-1856)*, 3 vols. Treball inèdit, guardonat amb el premi Bonaplata 2012.

enderrocats durant els darrers anys, disposen d'una informació exhaustiva, fruit, precisament, dels treballs de recerca que es van fer abans de la seva desaparició.

Buidatges preexistents de fonts documentals diverses

La realització d'aquest cens s'ha pogut nodrir de buidatges preexistents que es trobaven a l'abast dels autors.

El principal ha estat el de la matrícula industrial de 1856, on es recull la quota fiscal de les indústries agrupades a la tarifa 3 (fàbriques) de tota la ciutat. La base de dades d'aquest buidatge formava part dels treballs realitzats per l'Escola Taller del Museu d'Història (1991-92). La Matrícula Industrial de 1856 (ACA, Hisenda Moderna, Inv. I Barcelona, 1856) pot associar-se directament a adreces postals i per tant té una traducció directa en la localització dels espais productius. D'altres fonts fiscals i llistes de contribució que formaven part dels buidatges realitzats com a pràctiques en el marc de l'Escola Taller no són utilitzables directament, però poden resultar útils per ampliar la informació sobre el cens proposat a partir de la coincidència de cognoms.

Un cop analitzades les dades que aportava la matrícula, es va optar per delimitar la grandària de les indústries a partir d'una xifra de contribució que es va fixar en 1.000 rals. Per sota d'aquesta xifra –presa alguns cops també amb laxitud– apareixien activitats clarament no associables a una producció industrial. Amb tot, també apareixen per sobre dels 1.000 rals moltes activitats –potser impositivament sobregravades– que no sembla que disposessin de grans espais productius. És el cas de les empreses alimentàries, que abunden. En aquest cas concret, i per no distorsionar els resultats, s'ha optat per presentar a banda un llistat de les “fàbriques de pastes per a sopa” que apareixen a la font i compleixen els requisits contributius, però que clarament no poden considerar-se com a *fàbriques* (vegeu l'annex al final del treball).

També s'han utilitzat les dades de la matrícula industrial de 1906, buidada recentment per a les tasques de localització de grans fàbriques duta a terme per al catàleg de l'exposició del MUHBA *Cerdà i Barcelona. La primera metròpoli, 1853-1897*, publicat el 2010. En alguns casos, les matrícules indicaven com adreça la seu de la companyia i no l'indret de producció. Òbviament, el cens no ha considerat les adreces comercials.

Els treballs de Jaume Artigues i Francesc Mas han aportat el resultat d'un buidatge extens del registre d'Obreria de l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona (AHCB), tant dels expedients que fan referència literal a l'activitat industrial com d'aquells que, a través d'altres consultes a fonts complementàries, s'han pogut incorporar a la descripció de les fàbriques. Sovint, els documents de llicència han permès una identificació amb els edificis encara existents. En altres casos, es disposava també d'informacions de permisos d'obra o de màquines de vapor de l'Arxiu Municipal Contemporani de Barcelona (AMCB), recercats per d'altres projectes de documentació i que s'han afegit sempre que ha estat possible. Finalment, s'han tingut en compte treballs de recerca específics sobre diferents edificis, fàbriques o empreses, la major part d'ells inèdits.

Treball de camp

A banda del coneixement basat en altres estudis i en les consultes documentals, per a l'elaboració del cens s'ha procedit a un intens treball de camp que ha tingut com a objectiu identificar edificis amb trets característics o definitoris de tipologia fabril i que no havien estat considerats en treballs anteriors.

Anàlisi parcel·lària

Finalment, l'anàlisi parcel·lària –tant actual com de parcel·lars històrics (Garriga i Roca per al segle XIX i Martorell per a inicis del segle XX)– permet incorporar finques amb parcel·les que denoten una ocupació no estrictament residencial. Es tracta, sovint, de grans parcel·les amb cossos interiors que poden indicar l'existència de quadres o naus.

Presentació dels resultats i contingut de les fitxes

Aquest treball presenta les fitxes, llistats i plànols resultants de la recerca realitzada. No cal insistir en el fet que, tractant-se d'un cens, l'objectiu principal era la identificació dels elements. Per això, el contingut de les fitxes de cada element és, sovint, reduït, sense cap voluntat de sistematitzar tota la informació existent al respecte. En canvi, en d'altres casos, només es disposa d'alguna notícia documental o d'una evidència física que requeriria de nous treballs específics. Es tracta, doncs, d'un document viu i obert, per anar revisant i completant amb l'aportació de nous coneixements.

La presentació s'ha disposat en tres sectors: el Raval, el sector central i oriental (que inclouria el que s'anomena Barri Gòtic, la Ribera i Sant Pere) i la Barceloneta; a més d'un annex dedicat als edificis que han albergat –com s'ha comentat anteriorment– indústries alimentàries de fabricació de pasta amb una contribució de 1.000 rals o més el 1856.

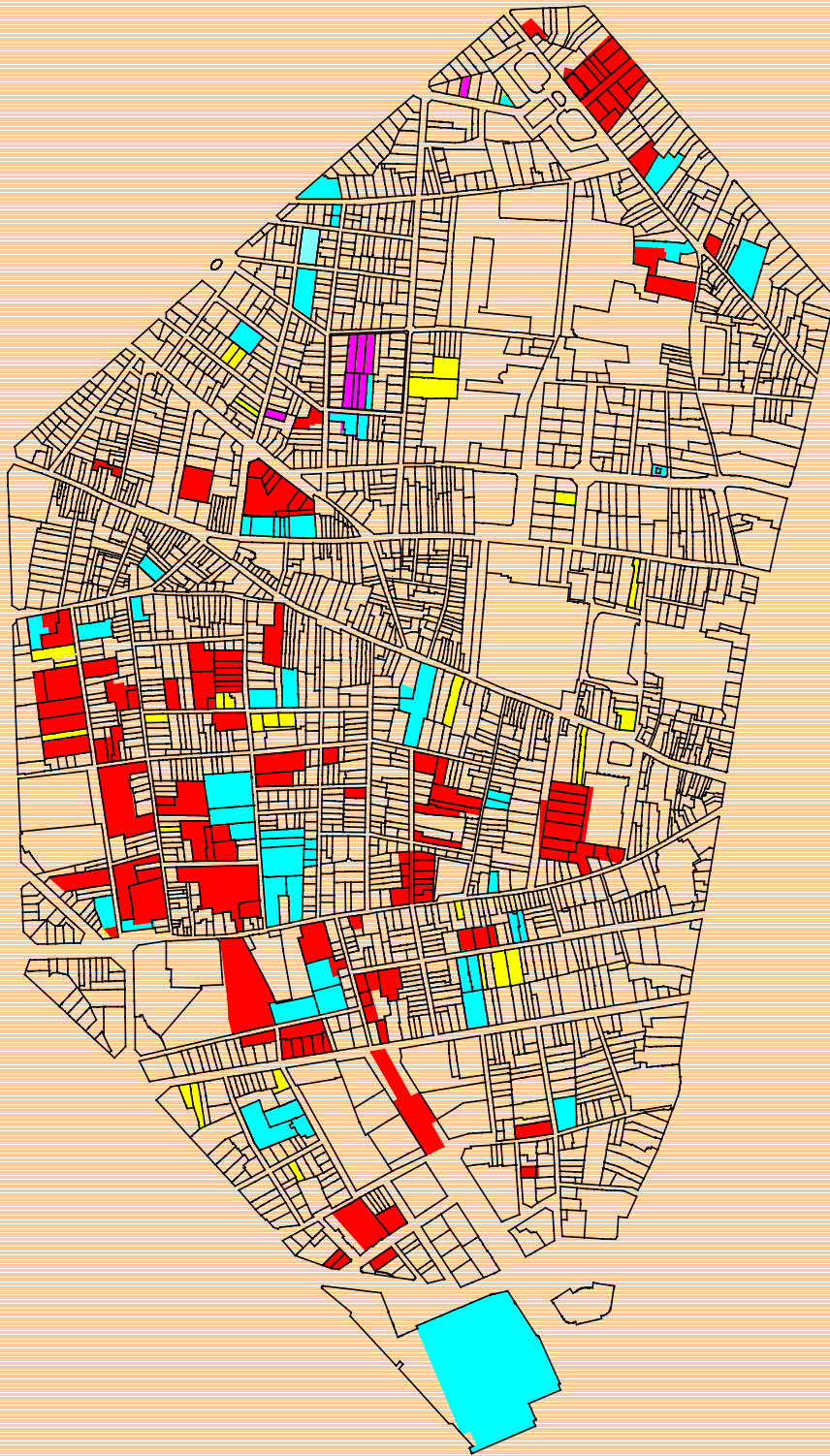
Per a cadascun d'aquests sectors s'ha elaborat un llistat amb les adreces de les finques que configuren el cens, un plànol on es grafien les parcel·les de les finques i una fitxa per a cada unitat. A les fitxes s'inclouen les dades bàsiques, una fotografia identificativa, la situació parcel·lària i la justificació de la seva inclusió al cens (bibliogràfica o documental). Pel que fa a les referències documentals, ens hem limitat a incloure aquelles que hem localitzat i que no consten en la bibliografia citada. Un cop oberta la fitxa individual de cada edifici, aquesta podrà ser omplerta i ampliada en el futur a mesura que es considerin d'altres fons documentals i s'aprofundeixi en el seu coneixement.

En funció de la informació de la qual es disposa –documental o no– del diferents edificis i de l'origen de la seva inclusió dins del cens s'han establert diferents categories, associades a un codi de color emprat en el grafisme dels plànols. Les categories són les següents:

Edificis industrials existents	Es tracta d'edificis dels quals es disposa d'informació concreta i certa del seu ús parcial o total com a espai fabril
Edificis amb activitat industrial documentada	Edificis on s'ha documentat a partir d'alguna font l'existència d'activitat industrial
Edificis existents probablement industrials	Edificis no documentats però que presenten característiques (físiques o parcel·làries) típiques d'activitats productives industrials
Edificis enderrocats	Espais fabrils desapareguts

En tractar-se d'un cens referit al llegat de l'activitat industrial, és a dir, als pòsits patrimonials que subsisteixen o poden subsistir, no s'ha obert cap fitxa dels edificis desapareguts ni formen part dels llistats. Amb tot, s'ha considerat pertinent la seva inclusió dins dels plànols (excepte en el cas de la Barceloneta, encara objecte d'estudi) per tal de visualitzar el fenomen de la implantació industrial dins la ciutat històrica.

No cal dir que el procés continua obert, tant pel que fa a possibles noves incorporacions com a possibles baixes. El buidatge d'altres fonts (com les guies) o l'estudi detallat de finques concretes poden aportar noves dades per anar enriquint aquest primer cens sistemàtic d'edificis industrials de Ciutat Vella.

- Edificis industrials existents
- Edificis amb activitat industrial documentada
- Edificis existents probablement industrials
- Espais fabrils desapareguts

Raval

C. de l'Aurora, 11-11bis Casa-fàbrica Balius
C. de l'Aurora, 12 Casa-fàbrica Domènech
C. d'en Botella, 16-16bis Casa-fàbrica Alabau
C. del Carme, 29
C. del Carme 106-116 Casa Erasme de Gònima
C. de les Carretes, 51
C. de la Cera, 35 Casa-fàbrica Soley
C. de la Cera, 53-55 Destil·leria d'Antoni Tortras
C. del Doctor Dou, 7
Av. de les Drassanes, 1 Drassanes Reials de Barcelona
C. de Ferlandina, 43, 45, 47
C. de Guàrdia, 13-15 Casa-fàbrica Perellada - Fàbrica Balcells
C. de Guifré, 6
C. de Guifré, 8, 10, 12
C. de Guifré, 9
C. de Guifré, 11 Casa-fàbrica Costa
C. de l'Hospital, 36
C. de l'Hospital, 47
C. de l'Hospital, 99 Casa i passatge Martorell
C. de Joaquín Costa, 22 Casa-fàbrica Bernareggi
C. de Joaquín Costa, 24 Casa-fàbrica Carné
C. del Lleó, 19 Casa-fàbrica Molins
C. del Marquès de Barberà, 6-8 Fàbrica de sabates Malagarriga
C. del Marquès de Barberà, 15-17
C. del Marquès de Barberà, 21
C. Nou de la Rambla, 42 Casa-fàbrica de Maria Ribas i Aimar
C. Nou de la Rambla, 101-103
C. de l'Om, 2-4
C. de l'Om, 8-10 Casa-fàbrica Perrenod, "La Barcelonesa"
C. del Pintor Fortuny, 16 Impremta Badia

C. de la Reina Amàlia, 3 Casa-fàbrica Lloberas
C. de la Reina Amàlia, 6
C. de la Reina Amàlia, 10
C. de la Reina Amàlia, 18
C. de la Reina Amàlia, 38-38bis Casa-fàbrica Estruch
C. de la Riereta, 13 Casa-fàbrica Lloberas
C. de la Riereta 18-20-22 Casa-fàbrica Tarruella
C. de la Riereta, 24-24bis Casa-fàbrica Valentí
C. de la Riereta, 33-35 Casa-fàbrica Tous
C. d'en Robador, 29-31 Casa-fàbrica Roig
Rda. de Sant Antoni, 66 Casa-fàbrica Rubert
C. de Sant Bertran, 7
C. de Sant Erasme, 3-15 Casa-fàbrica Solà
C. de Sant Gil, 6-6b
C. de Sant Pau, 55
C. de Sant Pau, 56 Casa-fàbrica Sala
C. de Sant Pau, 80, 84 Casa-fàbrica Gassó
C. de Sant Pau, 116 Casa-fàbrica Dotres, Clavé i Fabra
C. de Sant Vicenç, 7
C. de Sant Vicenç, 8
C. de Sant Vicenç, 30 Casa-fàbrica Comas
C. dels Tallers, 22-22 bis Casa-fàbrica Magarola
C. dels Tallers, 45 Casa-fàbrica Tarrés
C. dels Tallers, 56-60
C. de les Tàpies, 4 Casa-fàbrica Ricart
C. de les Tàpies, 6 Magatzems Nadal, "La Patacada"
C. de les Tàpies, 8 Xemeneia de la fàbrica Torrens i Miralda
C. del Tigre, 27 Foneria Comas, "La Paloma"
C. de Torres i Amat, 5
C. de Torres i Amat, 13 Casa Casali

C. de l'Aurora, 11-11bis

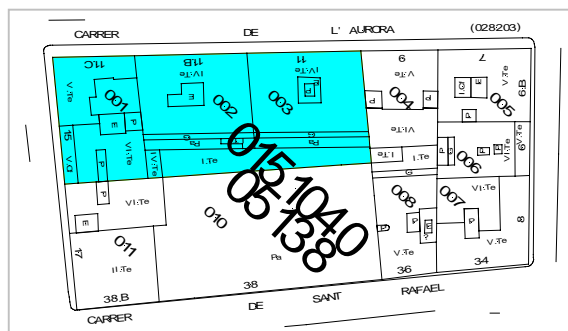
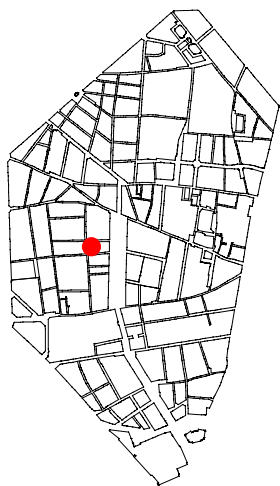
C. de la Riereta, 15

Casa-fàbrica Balius

Edifici construït l'any 1839 pel mestre d'obres acadèmic Antoni Jamburú i Badia. Alberga la casa-fàbrica de la filatura de cotó de la companyia *A. Ballius i Cia.*, especialitzada en els filats elàstics, amb Andreu Ballius com a titular de l'empresa. El 1840 l'edifici es reformà en afegir-hi una planta, probablement per preparar les instal·lacions per a l'arribada d'una màquina de vapor, que va ser instal·lada el 1842. A partir de 1841 els espais de l'immoble van ser compartits amb altres empreses, fenomen que no s'aturà en les dècades següents i fins a l'entrada del nou segle. Als anys setanta del passat segle xx hi tingué la seu l'Escola Internacional de Fotografia, una institució privada que en renovà i rehabilità les instal·lacions. L'any 1978 la seva façana va ser objecte d'intervenció amb pintures d'Eduard Arranz Bravo i Rafael Bartolozzi relatives a la història de la fotografia.

Jaume ARTIGUES, Francesc MAS, *El model de casa-fàbrica als inicis de la industrialització. Registre de fàbriques al Raval de Barcelona, 1767-1856*, 2005 (revisió 2012), vol.2, Període 1808-1856, fitxa 10.

Matrícula industrial de 1856.

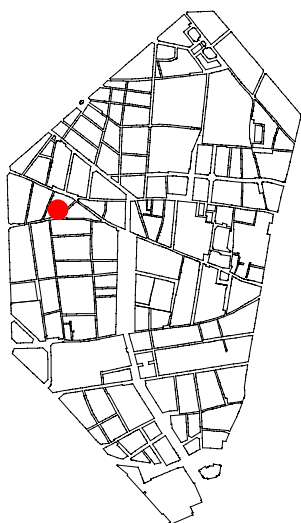
C. d'en Botella, 16-16bis

Casa-fàbrica Alabau

Formada per l'addició de diversos edificis entre 1763 i 1769, composaren en el seu conjunt una unitat funcional i tipològica de casa-fàbrica fruit de diverses operacions de reforma i reedificació. Es data en l'any 1782 el moment més probable en què adquirí la configuració definitiva, amb una amplada de 14 metres i agrupació típica de casa amb agrupació de quadres formant un pati central. L'edifici era propietat de la família Alabau i es dedicà a les indianes. L'any 1856 l'ocupava la fàbrica de pastes fines per a sopa de Maria Serra. En la seva façana es destaquen uns esgrafiats tardo-barrocs considerats en el seu moment com dels més importants existents a Ciutat Vella i que avui es troben en un lamentable estat de conservació.

ARTIGUES, MAS, *El model de...*, 2005 (revisió 2012), vol.2, Període 1767-1807, fitxa 5; VECLUS, *Els esgrafiats setcentistes de Ciutat Vella. Estudi històric. Botella 16-16 bis*, Barcelona.

Matrícula industrial de 1856.

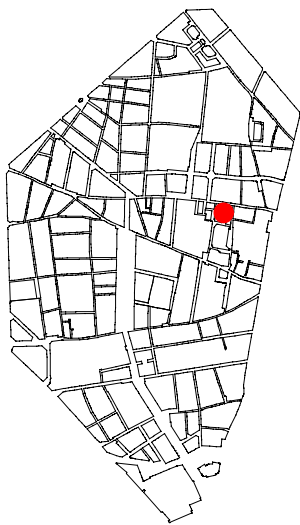

C. del Carme, 29

El 1856 era la fàbrica de cartes Francisco Tomàs i Lleó. El 1906 consta com a fàbrica de cartes de Fills de Torras i Lledó.

Matrícules industrials de 1856 i de 1906.

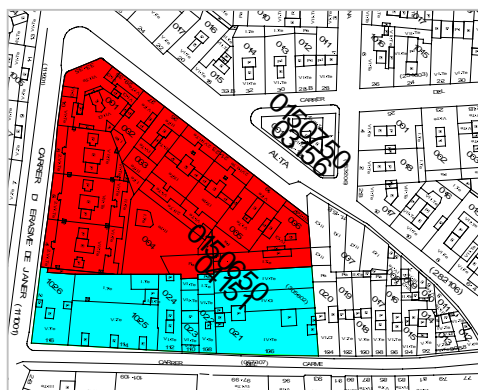
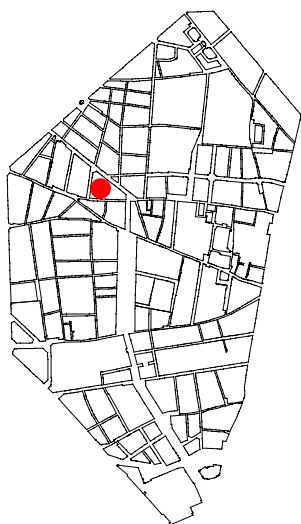
C. del Carme, 106-116

C. de la Riera Alta, 17-35 / C. d'Erasmus de Janer, 2-10

Casa Erasme de Gònima

Casa principal de l'industrial d'indianes Erasme de Gònima, un dels principals artífexs del procés d'industrialització de Barcelona. L'any 1788 va començar a construir-se sense que a hores d'ara es conegui l'autor del projecte. El complex industrial d'Erasme de Gònima abastava, a més de la seva casa, tot el conjunt fabril de gran extensió als carrers del Carme i de la Riera Alta. L'edifici va patir successives reformes l'any 1821, obra de l'arquitecte Narcís Bosch i Espinós i els anys 1847-1865 segons projecte de l'arquitecte acadèmic Joan Soler i Mestres. De tot el conjunt d'edificacions només es conserven unes cases amb front al carrer del Carme, de les quals destaca l'antic palau, amb accés a través d'un típic pati amb escala sota un pòrtic rampant, amb un saló principal a la planta noble amb pintures murals de tema bíblic força destacades actualment objecte de protecció integral.

ARTIGUES, MAS, *El model de...*, vol. 2, pàg. 21-25.

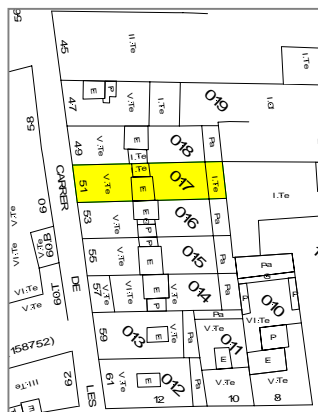
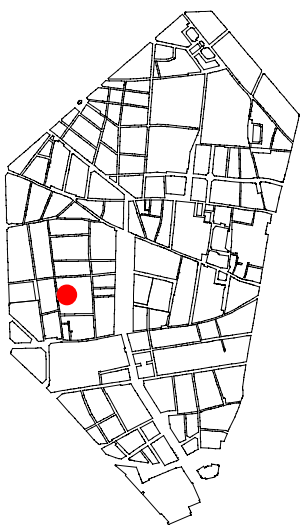

C. de les Carretes, 51

L'any 1856, en aquest edifici hi havia la fàbrica de filats i teixits de Vicente Torras e hijo.

Matrícula industrial de 1856.

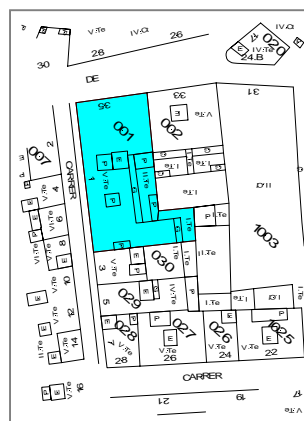
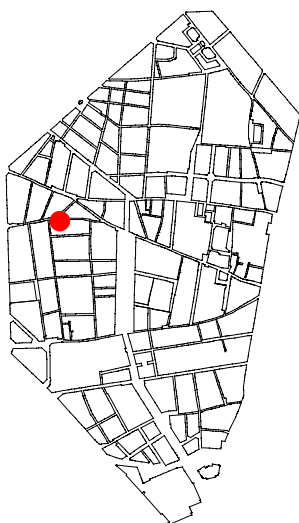
C. de la Cera, 35

C. de les Carretes, 1

Casa-fàbrica Soley

L'any 1828 el fabricant de blanqueig Domènec Soley sol·licità llicència per construir de nova planta una casa en el carrer de la Cera a la cruïlla amb el de les Carretes, segons projecte del mestre d'obres Jeroni Pedrerol i Carbonell. L'edifici era una tipologia de casa-fàbrica, amb un cos de casa situat en el carrer de la Cera i un cos de fàbrica en el front del carrer de les Carretes. Tot sembla indicar que la construcció fou lenta i modificada al llarg de l'obra. El 1833, Soley feia aixecar un pis més en el front que donava al carrer de les Carretes 6, una ampliació de la fàbrica, dirigida pel mestre de cases Josep Gelabert. Joaquim Soley i Domènech, l'hereu de Domènec, transformà la fàbrica de blanqueig en una fàbrica de teixits el 1857. Els plànols de façana de 1828 han permès localitzar la ubicació exacta de la casa-fàbrica Soley. Encara se'n poden apreciar les traces del projecte de 1828, malgrat les transformacions i remuntes realitzades.

ARTIGUES, MAS, *El model de...*, 2005 (revisió 2012), vol.3, Període 1738-1807, fitxa 5.

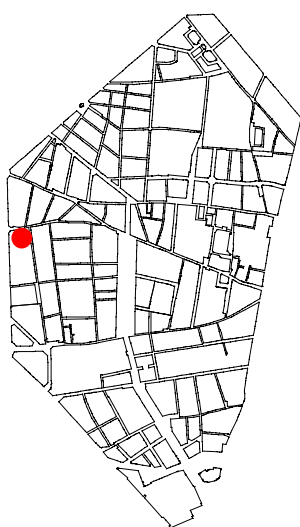

C. de la Cera, 53-55

Destil·leria de licors d'Antoni Tortras

Es tracta d'una casa, magatzem i fàbrica de licors propietat d'Antoni Tortras construïda segons projecte original d'August Font. Hi ha dos projectes diferents, dels anys 1902 i 1903. Part de la parcel·la original va ser enderrocada i reconstruïda posteriorment. La fàbrica va ser afectada pels incendis de la Setmana Tràgica.

AMCB, Exp. 116 2p (1902).

Av. de les Drassanes, 1

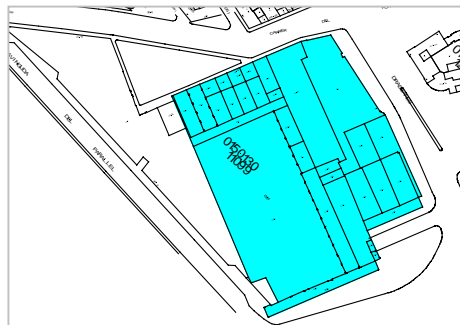
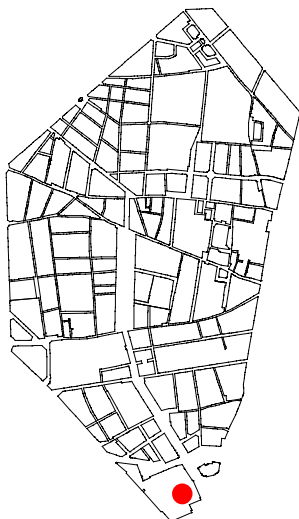
Pl. del Portal de la Pau, sn. / Av. del Paral·lel, 2-30

Drassanes Reials de Barcelona

Edifici militar construït en les seves primeres fases entre 1282 i 1348, impulsat pel rei Pere el Gran. Des del seu origen es van destinar a la construcció de les galeres de l'armada del rei d'Aragó. Les excavacions realitzades l'any 2012 evidenciaren que a finals del segle XVI, sobre les antigues drassanes medievals, s'hi bastiren unes noves drassanes que es corresponen a l'edifici actual. L'edifici militar estigué sota l'administració de la Diputació del General durant tota l'edat moderna fins el 1714. Posteriorment fou fàbrica de fundició i caserna militar. L'any 1935 les drassanes foren cedides a l'Ajuntament de Barcelona, que les convertí en seu del Museu Marítim de Barcelona, inaugurat l'any 1941.

Albert ESTRADA-RIU, *La Drassana Reial de Barcelona a l'Edat Mitjana*, Barcelona, Museu Marítim, 2004; Francisco SEGOVIA, *Las Reials Drassanes de Barcelona entre 1700 y 1936. Astillero, cuartel, parque y maestranza de artillería, Real Fundición de bronce y fuertes*, Barcelona, Museu Marítim, 2008; Enric GARCIA DOMINGO i Olga LÓPEZ MIGUEL, «Les Drassanes Reials de Barcelona, redescobertes», *L'Avenç*, 381 (juliol-agost, 2012), pàg. 42-53.

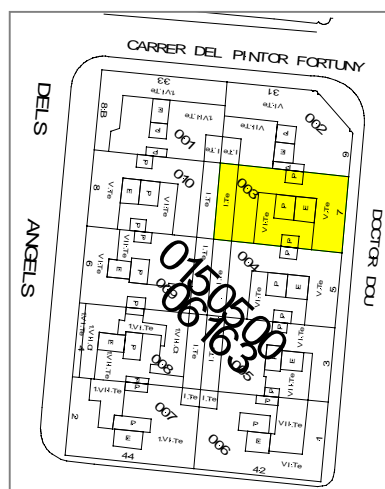
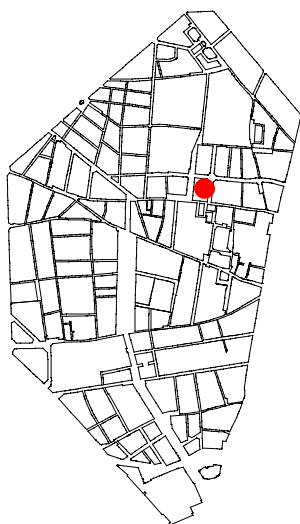

C. del Doctor Dou, 7

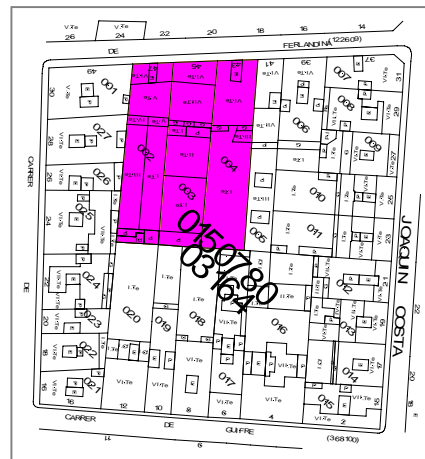
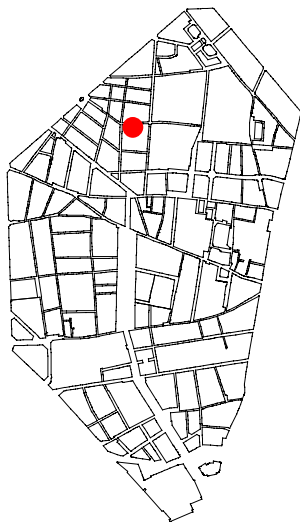
Segons la documentació consultada, l'any 1906 aquest edifici albergava la fàbrica textil de Lucas i Cia.

Matrícula industrial de 1906.

C. de Ferlandina, 43, 45, 47

Segons l'anàlisi parcel·lària, tot indica que en aquestes tres finques hi havia hagut activitat industrial. Caldrien estudis més aprofundits.

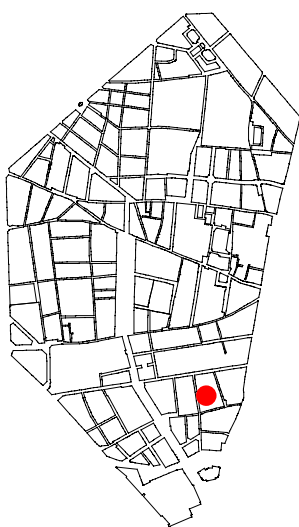
C. de Guàrdia, 13-15

Casa-fàbrica Perellada – Fàbrica Balcells

Es pot situar l'origen de la parcel·la en el procés d'urbanització del carrer de Guàrdia, a la dècada de 1790. Al 1841 es documenten obres a la casa-fàbrica de Francesc Perellada. Al 1906 hi ha el projecte dels magatzems del carrer de Guàrdia, promoguts per Francesc Balcells.

VECLUS, *Estudi històric documental de la finca núm. 16 del carrer de l'Arc del Teatre i núm. 15 del carrer de Guàrdia de Barcelona*, Barcelona, 2002.

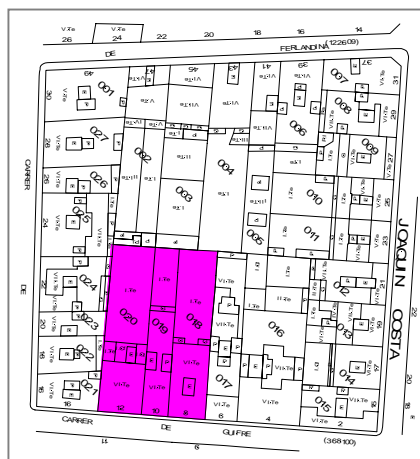
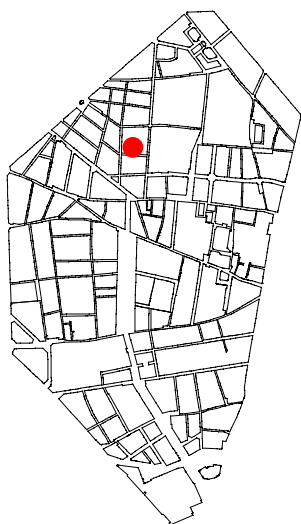

C. de Guifré, 8, 10, 12

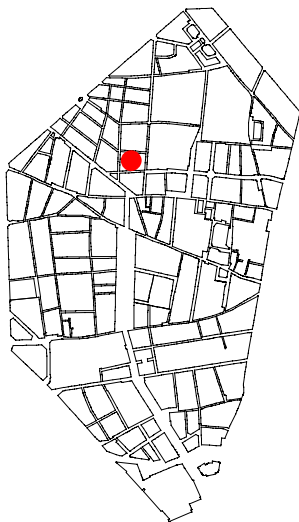
Segons l'anàlisi parcel·laria, tot indica que en aquestes tres finques hi havia hagut activitat industrial. Caldrien estudis més aprofundits.

C. de Guifré, 9

El gener de 1862, Miquel Martí sol·licità permís per afegir 4 pisos a uns baixos ja existents de la seva propietat. El mes de març, presentà un nou projecte en el que planteja enderrocar la propietat que fins llavors hi tenia. A la planta baixa s'especifica l'ús de taller i hi apareixen 4 pous. El projecte és de l'arquitecte Felip Ubach.

AMCB, Exp. 1.231C i 1.250C (1862); Registre de la Propietat.

C. de Guifré, 11

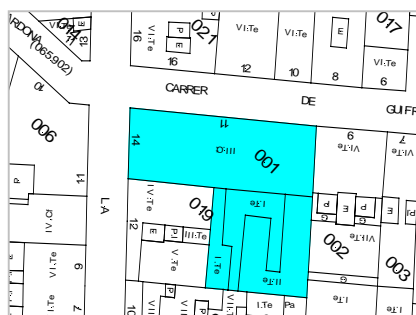
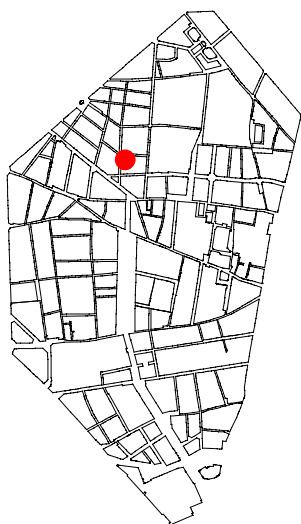
C. de la Lluna, 14

Casa-fàbrica Costa

L'any 1857 Dolors Marimon de Malibrau va sol·licitar el permís municipal per construir una casa-fàbrica, amb un plànol de la façana signat per Francisco Juan Batlle. Va ser utilitzada com a taller de serralleria. Fins 1922, la finca comprenia els edificis de la Lluna 12 i 14, i es descrivia sempre com una casa i fàbrica. Les dades registrals fan sempre referència al cens que la gravava i que pertanyia als germans Sabadell.

AMCB, Exp. 894 bis C (1857) i Exp. 2314 3/1 (1859);
Registre de la Propietat.

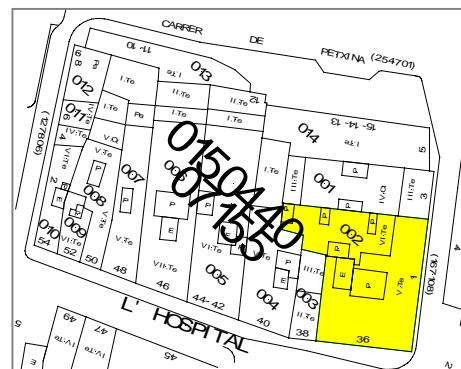
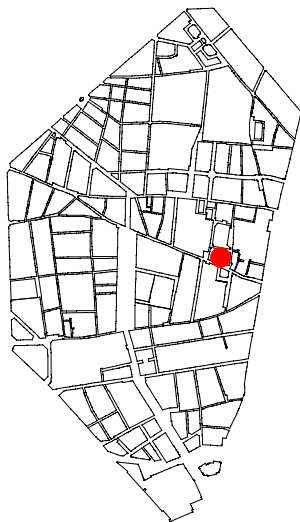

C. de l'Hospital, 36

C. de Jerusalem, 1

L'any 1856, aquest edifici albergava la fàbrica de cartes de Pablo Serrat.

Matricula industrial de 1856.

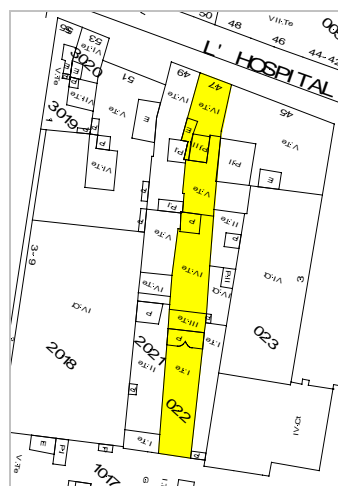
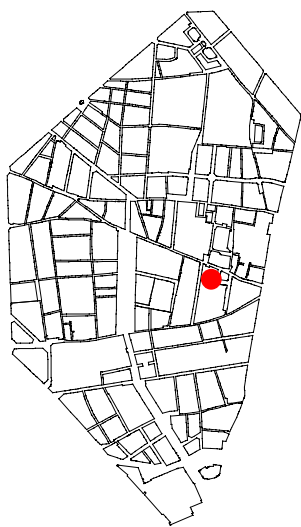

C. de l'Hospital, 47

L'any 1856, en aquest edifici hi havia una fàbrica de begudes gasoses a nom de Josep Treserra.

Matrícula industrial de 1856.

C. de l'Hospital, 99

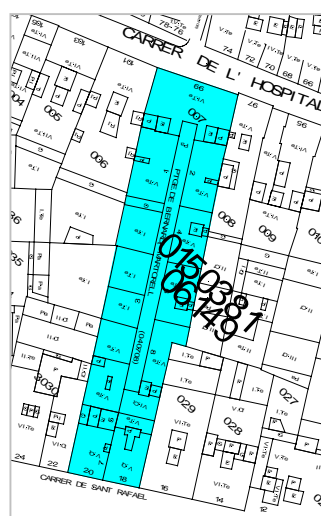
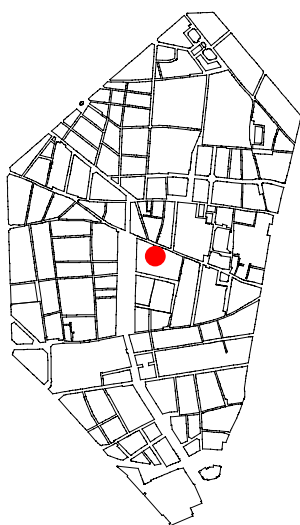
Ptge. Bernardí Martorell, 1-18 / C. de Sant Rafael, 18 i 20

Casa i Passatge Martorell

L'any 1849, el fabricant Bernardí Martorell i Cortada va iniciar la reforma de la seva fàbrica de teixits i filats de cotó situada al carrer de l'Hospital, 99 i que per l'altra banda donava al carrer de Sant Rafael, amb la construcció d'aquest conjunt d'edificacions avui existents entre ambdós carrers al passatge que porta el seu nom. El passatge va ser considerat en el seu moment per l'Ajuntament com a particular, i per tant, havia de ser tancat. L'edifici va ser dissenyat pel mestre d'obres Pau Martorell i és un exemple representatiu de l'arquitectura de passatges del segle XIX. Ja des de la reforma del 1849 la fàbrica va ser reconvertida en habitatges. L'any 1856, en els seus baixos hi havia una fàbrica de pintats o estampats propietat de Monteis germans.

ARTIGUES, MAS, *El model de...*, 2005, vol. 2, pàg. 95-98.

Matrícula industrial de 1856.

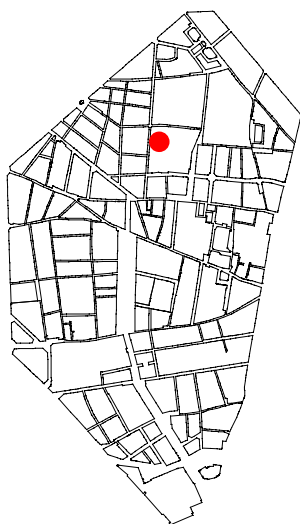

C. de Joaquín Costa, 22

Casa-fàbrica Bernareggi

Edifici amb tipologia de casa-fàbrica construïda a finals de la dècada de 1850. Al 1880 albergava la fàbrica de pianos Bernareggi, Gassó i Cia. Es tracta d'un edifici aparentment prou important com per ser considerat objecte de major recerca.

Guia de Barcelona de 1880.

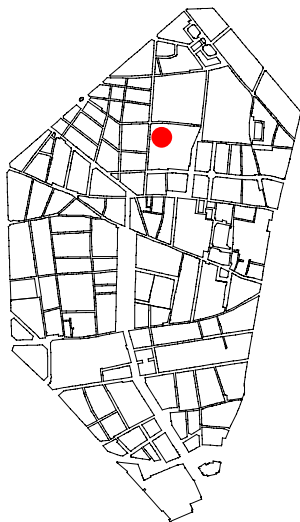

C. de Joaquín Costa, 24

Casa-fàbrica Carné

Només s'ha pogut documentar la presència d'un taller de construcció de màquines propietat d'Amadeu Carné el 1882, a través d'una sol·licitud de construir un cobert interior i instal·lar un cremador de vapor de 4 cavalls (Alexander) per al taller de construcció de màquines de l'esmentat Carné. En el plànol es detecta una presència industrial rellevant.

AMCB Exp. Foment 694 (1882-83).

C. del Lleó, 19

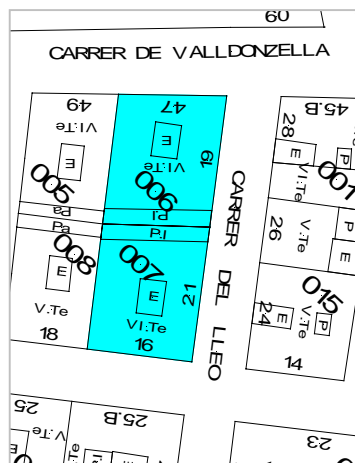
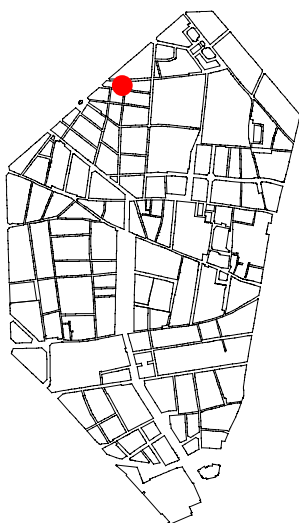
C. de Vallonzella, 47 / C. del Tigre, 16

Casa-fàbrica Molins

Edifici construït el 1856 sota la direcció de l'arquitecte acadèmic Josep Fontseré i Domènech. Albergava el molí fariner de Josep Molins i Huguet. L'edifici era una fàbrica de pinsos situada en una parcel·la de 10 metres de façana al carrer de Vallonzella i 25 metres al del Lleó, amb quatre plantes d'alçada. L'estructura era de murs i una línia de quatre pilastres d'obra. Després del seu ús com a molí fariner l'edifici va ser reconvertit en habitatges.

ARTIGUES, MAS, *El model de...*, vol. 2, pàg. 207-209.

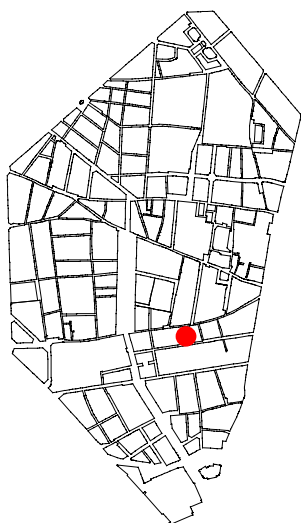

C. del Marquès de Barberà, 6-8

Fàbrica de sabates Malagarriga

La primera notícia documentada d'un ús industrial d'aquesta finca procedeix del Registre de la Propietat, segons el qual el 1876 la casa disposava d'una «*cuadra o cobertizo en la parte posterior*». Amb posterioritat només ens consta el permís municipal concedit a Joan Delfó i Alsina per instal·lar un motor de gas de 2 cavalls (sistema Drentz) a la seva fàbrica de sabates situada als baixos del número 8 d'aquest edifici. Amb tot, el 1896, quan encara s'estava tramitant la llicència, la fàbrica va passar a mans de Malagarriga, Sociedad en comandita, també fabricants de sabates.

AMCB, Exp. 674X (1895); Registre de la Propietat.

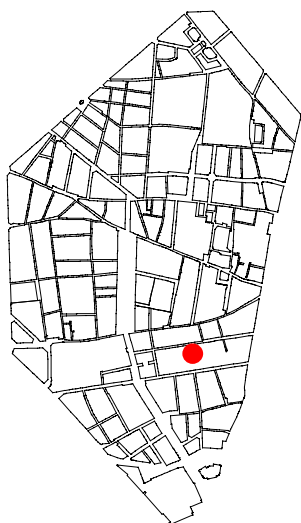

C. del Marquès de Barberà, 15-17

L'any 1856, en aquest edifici hi havia la fàbrica de filats i teixits de Josep Casanovas, la de Domingo Castellet i la de Josep Casanova .

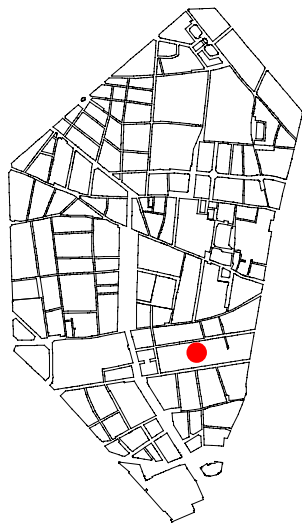
Matrícula industrial de 1856.

C. del Marquès de Barberà, 21

Parallamps J. Torrente. Empresa fundada el 1860.

<http://torrente.cat>.

C. Nou de la Rambla, 42

C. del Marquès de Barberà, 23-25

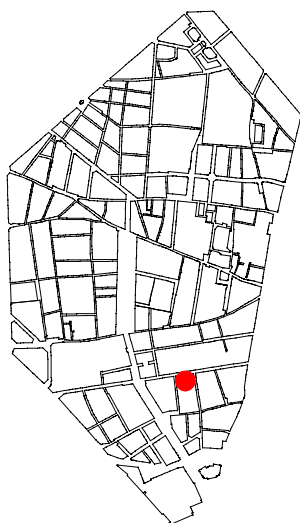
Casa-fàbrica de Marià Ribas i Aimar

Respecte a aquest edifici, consten de l'any 1793 uns permisos de construcció d'un edifici sol·licitats per Marià Ribas, amb un traçat de façana que podríem atribuir al mestre d'obres Josep Ribas i Margarit. Amb tot, a partir del buidatge del Registre de la Propietat, es pot observar que es tracta de 3 finques que provenen totes elles de les propietats del comerciant Josep Xifré i Casas (promotor dels coneguts Porxos d'en Xifré) i que van ser, posteriorment, del seu fill Josep Xifré Downing i posteriorment del seu nét Josep Xifré Hamel. En totes les descripcions apareixen les cases amb jardins posteriors i un passadís interior que comunica els dos carrers. Cap de les inscripcions no indica cap ús ni origen industrial. Al parcel·lari de Garriga i Roca de mitjan segle XIX ja apareixen les cases i s'identifiquen el que semblen unes quadres interiors. Caldria una recerca ampliada.

ARTIGUES-MAS, *El model de...*, 2005 (revisió 2012), vol.3 Període 1738-1807, fitxa 13.

Registre de la Propietat.

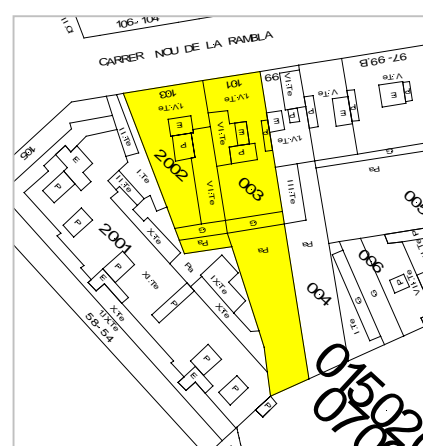
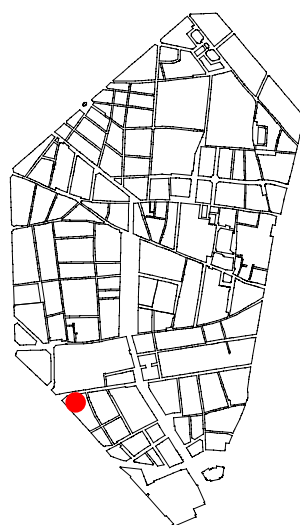

C. Nou de la Rambla, 101-103

L'any 1906 en aquest edifici hi havia la fàbrica de sabó de Portabella i P. Germain.

ARTIGUES, MAS, *El model de...*, 2005 (revisió 2012), vol. 3, Període 1738-1807, fitxa 13.

Registre de la Propietat.

C. de l'Om, 8-10

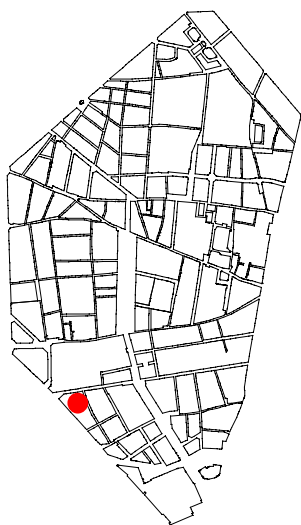
C. de Santa Madrona, 11-15

Casa-fàbrica Perrenod, "La Barcelonesa"

El 1789, Segimon Mir va fer construir al carrer de l'Om una fàbrica d'indianes. Era un edifici de 38 metres de façana i 5 plantes, tant o més notable que l'aixecat pels Gònima un any abans. El 1832, Louis Perrinod, un ciutadà d'origen francès, hi instal·là el seu taller de foneria i construcció de maquinàries, aprofitant i reutilitzant les antigues instal·lacions de Mir, tancades per la Guerra del Francès, realitzant-hi reformes o adaptacions interiors. La foneria acabà a la venda el 1839 i diverses societats s'hi succeïren, la més destacada d'elles l'anomenada "La Barcelonesa". Es conserva encara el cos principal de la fàbrica aixecada per Mir el 1788, reformada el 1850 i reutilitzada després per habitatges, i la gran entrada de pedra amb guarda-rodes i un arc rebaixat que té a la clau de la volta un escut nobiliari corresponent a la corona espanyola. Això fa sospitar que entre 1802 i 1829 podria haver estat un dels edificis de la Reial Companyia de Filats de Barcelona, o bé en algun moment un quarter de la Milícia.

ARTIGUES, MAS, *El model de...*, 2005 (revisió 2012), vol. 2, Període 1808-1856, fitxa 13.

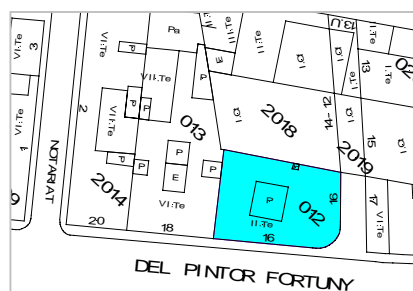
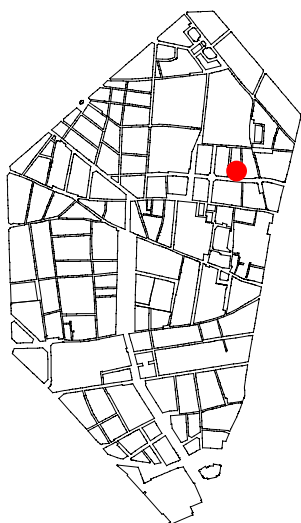
C. del Pintor Fortuny, 16

Ptge. d'Elisabets, 16

Impremta Badia

Edifici construït l'any 1839 com a fàbrica de teixits sota la direcció del mestre d'obres acadèmic Jaume Feliu i Castelló. El 1933 s'hi instal·là la Impremta Badia, fundada el 1888. El 1953 comprà el local. Consta un projecte de l'any 1957 de l'arquitecte Joan Masriera per ampliar l'edifici de la família Folch Badia fins a la nova alineació del carrer. A la memòria s'indica que hi haurà un pati a la planta pis per il·luminar la impremta que hi ha als baixos.

AMCB, Exp. 19.861 (antecedents).

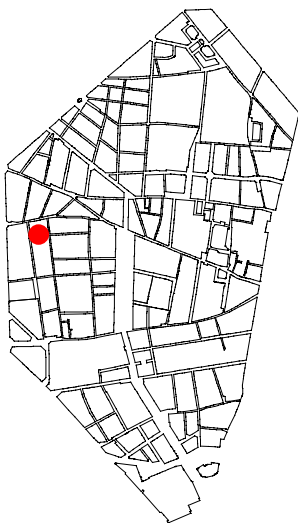
C. de la Reina Amàlia, 3

Casa-fàbrica Lloberas

La mateixa llinda de l'edifici ens assenyalava l'any 1839 com el de la finalització de la construcció d'aquesta casa-fàbrica, propietat del fabricant de teixits Francesc Llobera i realitzada pel mestre d'obres acadèmic Jaume Feliu i Castelló. Sembla que l'empresa no continuà més enllà de la dècada de 1850. L'edifici presenta una estructura típica de casa-fàbrica. Actualment l'edifici acull petits tallers i habitatges.

ARTIGUES, MAS, *El model de...*, vol. 2, pàg. 147-148.

Matrícula industrial de 1856.

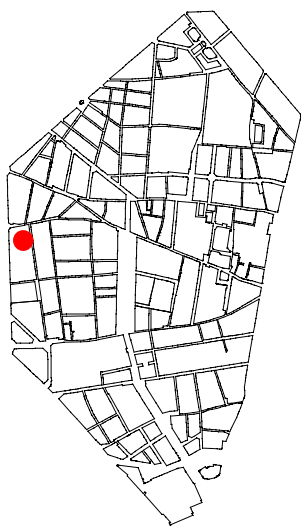

C. de la Reina Amàlia, 6

En aquest edifici hi havia, l'any 1856, la fàbrica de filats i teixits d'Albert Prat.

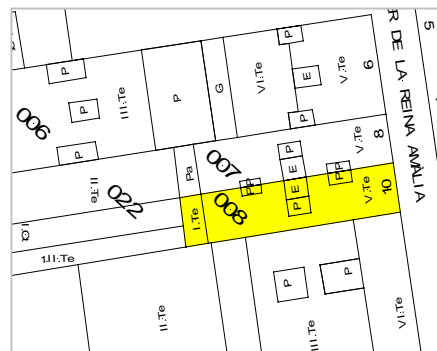
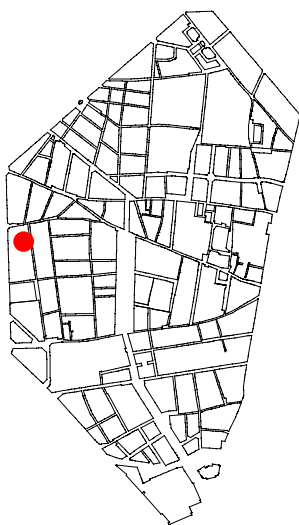
Matrícula industrial de 1856.

C. de la Reina Amàlia, 10

L'any 1856, aquest edifici albergava els tallers de construcció de màquines propietat de Pere Colomer.

Matrícula industrial de 1856.

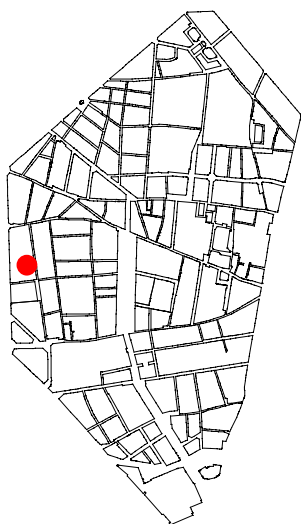

C. de la Reina Amàlia, 18

Està documentada la fàbrica de filats i teixits de Tomàs Mestres en aquest edifici l'any 1856.

Matrícula industrial de 1856.

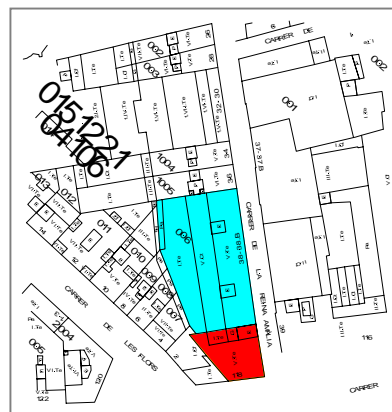
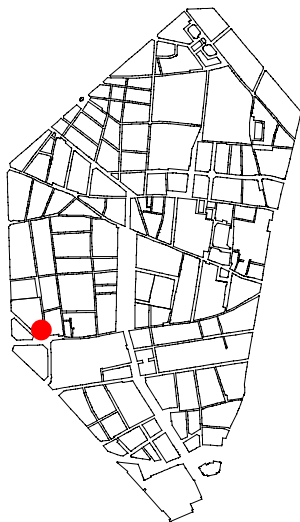

C. de la Reina Amàlia, 38-38 bis

Casa-fàbrica Estruch

Edifici construït l'any 1846 pel mestre d'obres Narcís Nuet com a fàbrica de teixits de Pere Estruch, en uns terrenys de la seva propietat on ja hi havia una casa antiga i unes "quadres". L'edifici manté independents el cos de la fàbrica de la casa. Amb el temps la quadra acabà agafant el protagonisme visual en alinear-se amb la casa a la façana principal. A partir de 1850 podem constatar diverses empreses en la mateixa raó social. En la dècada de 1860 l'activitat original s'extingeix i l'edifici fou llogat a diverses empreses de diversos rams. L'any 1941 l'edifici albergà fins i tot un gimnàs de boxa. A principis dels anys 80 la planta superior va acollir els arxius històrics de la CNT.

ARTIGUES, MAS, *El model de...*, 2005, vol. 2, pàg. 147-148.
Matricula industrial de 1856.

C. de la Riereta, 13

C. de l'Aurora, 14b

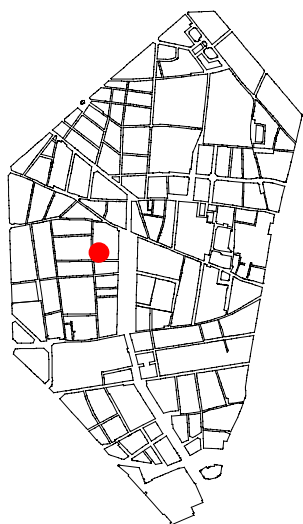

Casa-fàbrica Lloberas

Edifici construït a partir de 1842 com a fàbrica de filatura de Francesc Lloberas. Es tractava d'una casa-fàbrica petita, amb una sola quadra, amb façana dissenyada per Joan Soler i Cortina. La seva estructura és l'habitual, amb un cos de casa destinat a habitatges amb front al carrer de la Riereta i la quadra de pisos al carrer de l'Aurora. A la dècada del 1850 la fàbrica va ser ocupada per dues altres empreses de filatura: Lorenzo Padró i Francisco de A. Jordá. L'any 1981 la fàbrica encara estava ocupada per un magatzem de paper, habitatges i tallers d'artistes.

ARTIGUES, MAS, *El model de...*, 2005, vol. 2, pàg. 187-188.

Matrícula industrial de 1856.

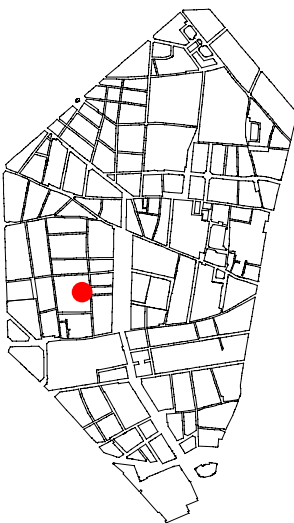

C. de la Riereta, 18, 20 i 22

Casa-fàbrica Tarruella

Aquesta casa-fàbrica va ser construïda, a instàncies del fabricant de teixits Magí Tarruella, amb un destí clarament industrial entre els anys 1832 i 1833 (any d'acabament en una de les llindes de l'edifici). L'immoble presentava una composició indiferenciada d'obertures amb una gran porta d'entrada a la planta baixa. Durant la dècada de 1840 es dugué a terme el procés de vaporització, amb successives ampliacions de la maquinària i la seva potència. Pel que fa a les quadres, s'estenien com és habitual al voltant d'un pati a la part posterior de la casa. A la dècada dels 50 del mateix segle, l'edifici és llogat a diverses empreses del ram del tèxtil. Actualment l'edifici es conserva, per bé que molt reformat.

ARTIGUES, MAS, *El model de...*, vol. 2, pàg. 79-81.,
Matrícula industrial de 1856 i de 1906.

C. de la Riereta, 24-24 bis

C. de Santa Elena, 2-6

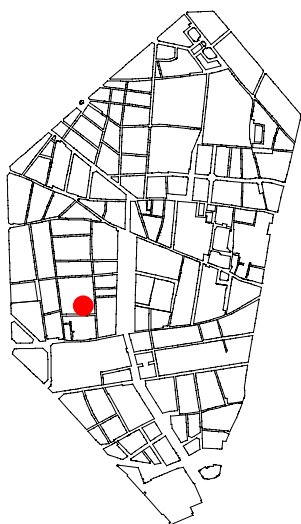
Casa-fàbrica Valentí

Casa-fàbrica edificada l'any 1831 sota la direcció del mestre d'obres acadèmic Jaume Jamburú a instàncies de Josep Valentí, comerciant dedicat a la fabricació d'Indianes. L'any 1833, Josep Valentí va ampliar la fàbrica amb la construcció d'un segon cos de tres plantes, realitzat també per Jamburú, en el que fou un gran edifici modern format per dues unitats agregades amb una tipologia de casa-fàbrica. La fàbrica ben aviat va dedicar-se a la filatura de cotó. El 1856 l'immoble ja consta llogat a altres empreses. El 1942 es realitzà la segregació parcel·laria, entre els números 24 i 24 bis. L'edifici existent en el número 24 del carrer de la Riereta, conserva trets del projecte original del mestre d'obres Jaume Jamburú del 1831. En el número 24 bis s'hi van construir uns edificis que seran destinats a garatge de vehicles.

ARTIGUES, MAS, *Registre de fàbriques...*, 2012, vol. 3, fitxa 12.

Matrícula industrial de 1856; *Anuario General de España Bailly-Baillièrre* (1901); Registre de la Propietat.

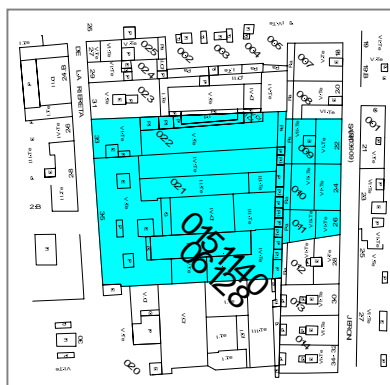
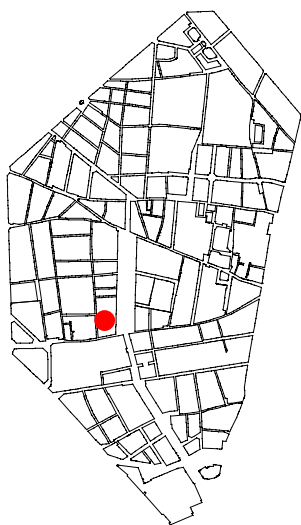
C. de la Riereta, 33-35

Casa-fàbrica Tous

L'any 1833, el fabricant Nicolau Tous i Soler va fer construir aquesta casa-fàbrica de filats de cotó, on hi havia hagut anteriorment els antics edificis propietat del comerciant Bonaventura Gassó. La fàbrica va ser obra del constructor Jacint Torner. A partir de 1856, l'activitat de l'empresa va anar en decadència i la fàbrica va començar a ser ocupada per petits industrials del ram dels estampats. El procés s'inicià l'any 1856 al número 35 amb els tintats de Joan Artós, i continuà amb la fàbrica d'aprestos i estampats de Salvador Roig, que ocupava la part esquerra de l'edifici i la fàbrica d'estampats de cotó de Rafael Saladrigas a la part dreta. L'edifici, avui encara existent, conserva la fesomia original, amb una estructura de casa-fàbrica, amb un cos de casa d'11 metres i una formació de tres patis al voltant dels quals s'organitzen les "quadres" de 6 i 12 metres de tramada. La façana està composta per vuit línies d'obertures iguals i indiferenciades amb portes d'arcs rebaixats a la planta baixa.

ARTIGUES, MAS, *El model de...*, vol. 2, pàg. 91-93.

Matrícula industrial de 1856 i de 1906.

C. d'en Robador, 29-31

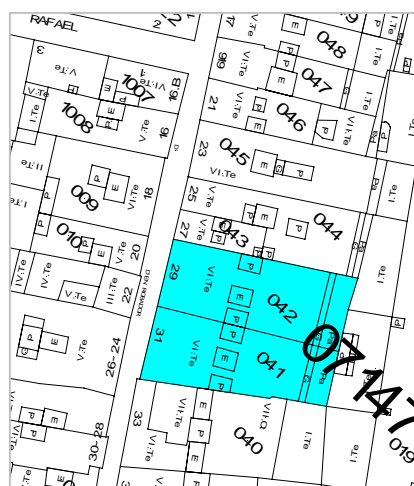
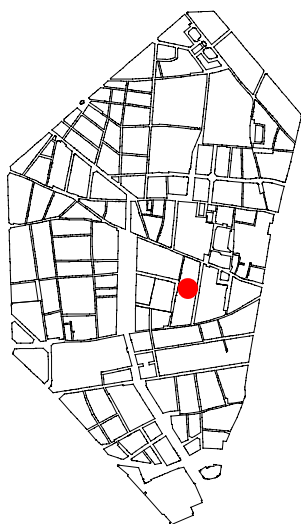

Casa-fàbrica Roig

La primera notícia que tenim d'aquest edifici en el seu ús industrial és la sol·licitud de permís que l'any 1846 Salvador Roig va fer a l'Ajuntament per instal·lar una màquina de vapor de 3 cavalls de potència. A la quadra, que sembla ser que era de petites dimensions i estava situada al pati interior de l'edifici, s'hi cilindrava i es donava llustre a peces de cotó provinents de diversos industrials de la zona. Amb l'obertura de l'actual carrer de la Junta de Comerç es va procedir a l'enderroc de la quadra i els annexos del pati.

ARTIGUES, MAS, *El model de...*, vol. 2, pàg. 189-190.

Matrícula industrial de 1856.

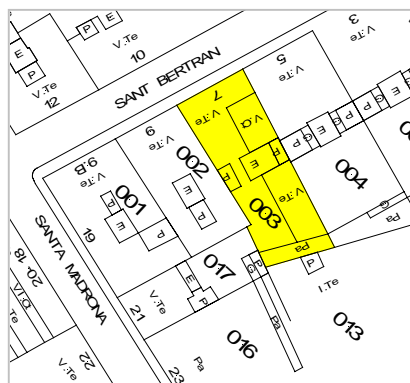
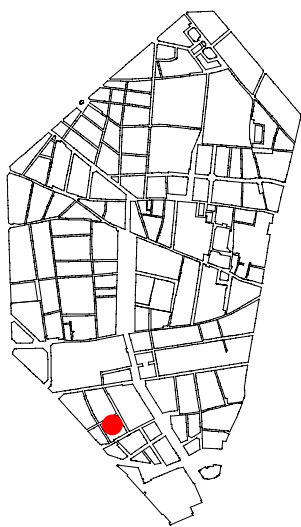

C. de Sant Bertran, 7

La fàbrica de cartes cilíndriques de Gregori Deu consta en aquest edifici l'any 1856, segons la documentació consultada.

Matrícula industrial de 1856.

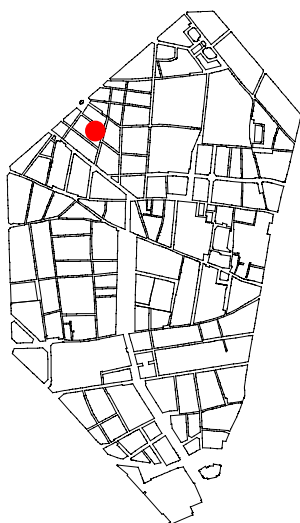
C. de Sant Erasme, 3-15

Casa-fàbrica Solà

Aquest edifici va ser construït l'any 1857 a instàncies de Domingo Solà i Prat pel mestre d'obres Antoni Valls i Galí en els horts d'Erasme de Gònima, per allotjar-hi un taller de maquinària. L'any 1871, el propietari va presentar els plànols de situació de la caldera de 6 cavalls que tenia instal·lada, signats per l'enginyer Francesc Solà i Comas, adjuntant la planta de l'edifici. Cap a 1902 sabem que l'edifici era la fàbrica de begudes gasoses dels germans Bó, que el 1906 es traslladarien a l'Eixample.

ARTIGUES, MAS, *El model de...*, vol. 2, pàg. 91-93.

Matrícula industrial de 1856 i de 1906.

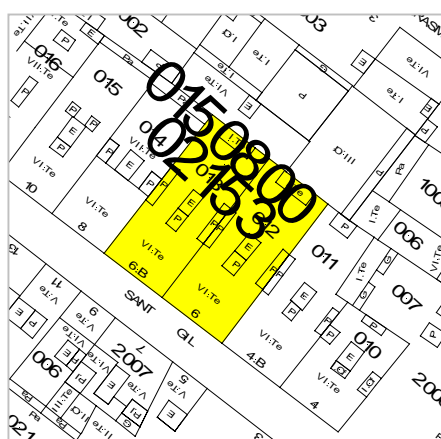
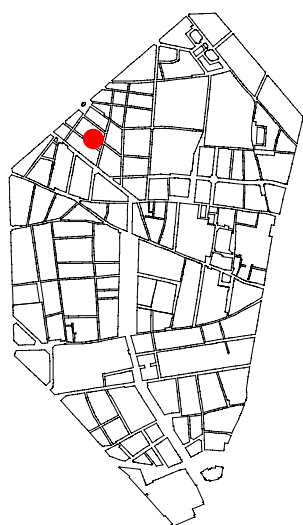

C. de Sant Gil, 6-6b

Aquest edifici albergava l'establiment de tints per tenyir filats i teixits nous d'Onofre Fisas i Cia.

Matrícula industrial de 1856.

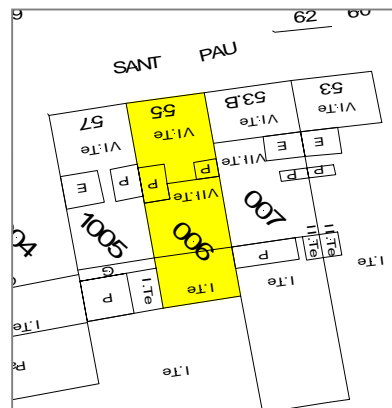
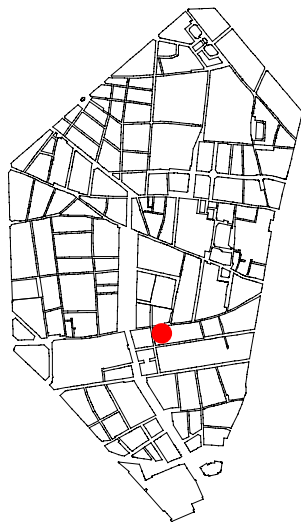

C. de Sant Pau, 55

Segons la documentació consultada, l'any 1856 aquest edifici albergava la fàbrica de filats i teixits de Josep Batlló.

Matricula industrial de 1856.

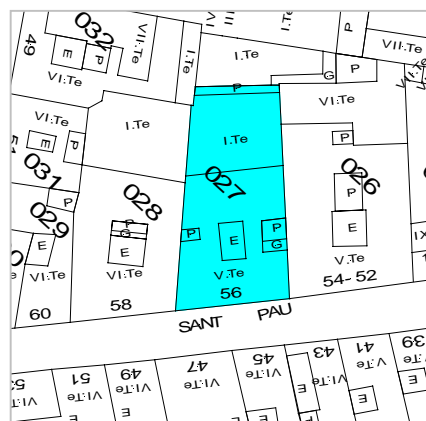
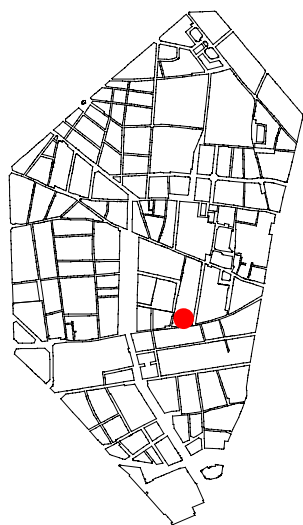
C. de Sant Pau, 56

Casa-fàbrica Sala

Edifici de 10 metres de façana i 20 de profunditat estructurat en un primer cos arrenjerat amb el carrer amb quatre plantes d'habitatges i uns baixos, que era on estava situada la fàbrica de molins de campeche i drogues d'Agustí Sala, amb màquina de vapor a la parcel·la del pati posterior.

ARTIGUES, MAS, *El model de...*, 2005, vol. 2, pàg. 179-180
Matrícula industrial de 1856.

C. de Sant Pau, 80, 84

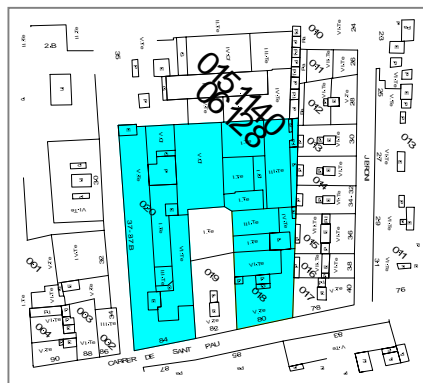
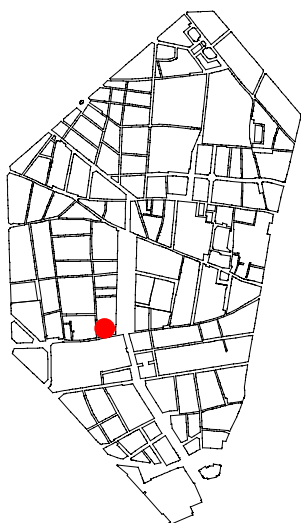
C. de la Riereta, 37-37 bis

Casa-fàbrica Gassó

Edifici construït el 1802 promogut per Antoni Bonaventura Gassó i Borrull, important comerciant de Barcelona dedicat a la importació i exportació de mercaderies, especialment amb Rússia. L'edifici té un front pel carrer de la Riereta de 97 metres, amb una alçada de 5 plantes amb 24 obertures en cada una. L'any 1821 la societat Antoni Bonaventura Gassó va fer fallida i l'edifici fou ocupat per diverses empreses. Una d'elles va ser la de l'industrial de filats de cotó Nicolau Tous i Soler, que hi reedificà la seva casa-fàbrica l'any 1833, mantenint part de les antigues estructures i l'antic traçat de la façana. Durant la segona meitat del segle XIX i gran part del XX l'edifici ha estat ocupat per diverses empreses. La part de l'edifici encara existent presenta una tipologia de casa-fàbrica amb pati central i les antigues "quadres" alineades amb el carrer.

ARTIGUES, MAS, *El model de...*, 2005 (2012), vol. 2, Període 1767-1807, fitxa 18.

Matrícula industrial de 1856.

C. de Sant Pau, 116

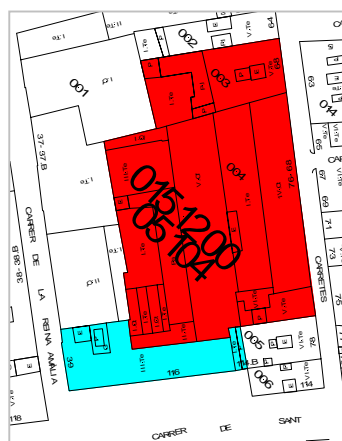
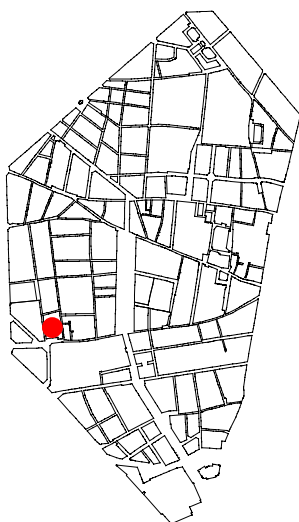
C. de les Carretes, 66-76

Casa-fàbrica Dotres, Clavé i Fabra

Formava part d'un conjunt d'edificis que van ser construïts des del 1833 fins al 1861 sota la direcció de l'arquitecte Josep Buxareu i Gallart i que composaven la fàbrica de marlins de seda de la societat de Gaspar Dotres, Miquel Clavé i Gil Bonaventura Fabra. L'edifici del número 66 del carrer de les Carretes originalment estava destinat a residència però va ser on a partir de 1840 s'instal·larien les màquines de vapor de la fàbrica.

Des del 1870 part de les instal·lacions van ser llogades a altres empresaris del mateix ram del tèxtil; a inicis del segle xx els edificis van ser ocupats per botigues, habitatges i petits tallers. El 1998 s'hi va fer una intervenció integral per construir-hi habitatges, respectant-se descontextualitzada la façana de Buxareu del carrer de Sant Pau.

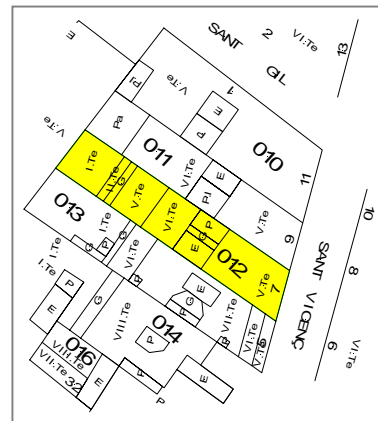
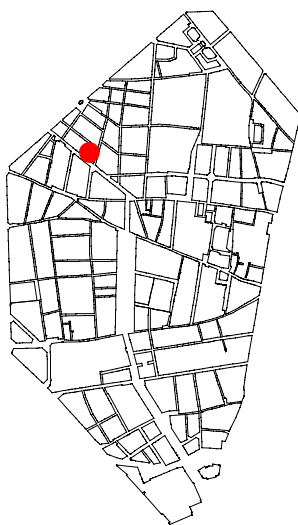
ARTIGUES, MAS, *El model de...*, 2005, vol. 2, pàg. 107-111.

C. de Sant Vicenç, 7

En aquest edifici hi havia l'establiment de tints per tenyir filats i teixits nous de Josep Puig.

Matricula industrial de 1856.

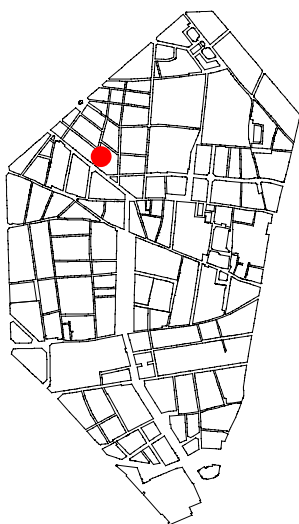

C. de Sant Vicenç, 8

Edifici fet construir pel ferrer Josep Estrada sobre una parcel·la establerta per Mariana Pujol l'any 1857. Josep Estrada apareix com a «herrero de coches». La finca s'ha inclòs al cens a partir de l'anàlisi parcel·lària, ja que al seu interior hi apareix una nau. Caldria més informació sobre Josep Estrada i la seva activitat productiva.

Registre de la Propietat.

C. dels Tallers, 22-22 bis

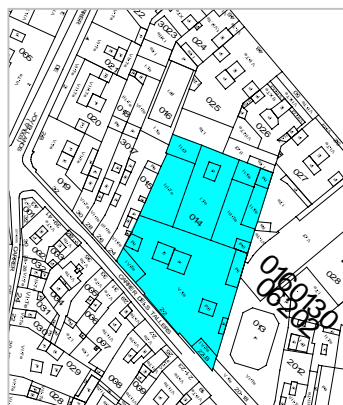
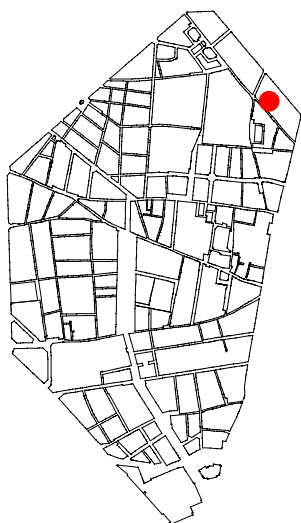

Casa-fàbrica Magarola

Fruit de l'agrupació de diverses designes diferents en una sola propietat i de l'enderroc de les antigues cases existents, aquest edifici va ser fet construir l'any 1779 per Felix i Francesc Magarola com a fàbrica d'indianes. Es tracta d'un excepcional immoble de 41 metres de façana amb tres grans portes, amb un palau la façana del qual dóna al carrer dels Tallers, de tres plantes i golfes, amb un pati que donava a la part posterior on hi havia les quadres o obradors. Un dels directors de la fàbrica va ser Erasme de Gònima, fins que va crear la seva pròpia empresa. A la mort de Francesc de Magarola i de Margarit (1790) l'empresa va tancar i l'edifici va decaure. Va ser ocupat per diverses firmes comercials i actualment és un edifici d'apartaments.

ARTIGUES, MAS, *El model de...*, 2005, vol. 2, pàg. 13-16.

Matrícula industrial de 1856.

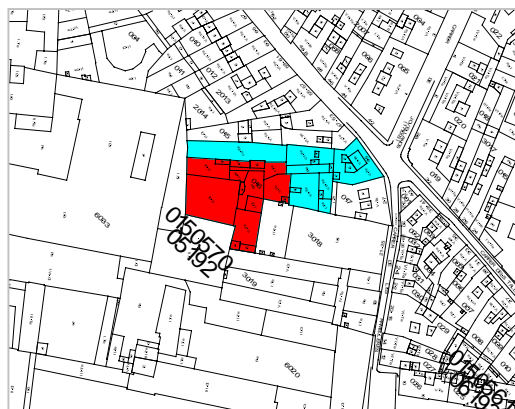
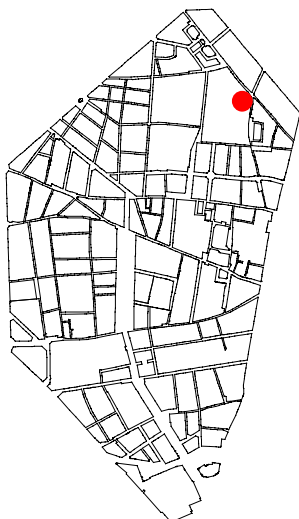
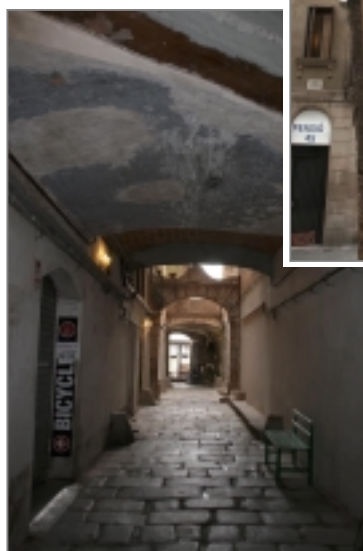
C. dels Tallers, 45

Casa-fàbrica Terrés

L'actual edifici que afronta al carrer Tallers 45 és només una part del que fou un gran complex productiu que s'estenia cap a l'interior de l'illa, i al qual s'hi accedia pel carreró interior encara existent. Aquesta part posterior fou enderrocada els anys 2003-2004 per tal de formar part del complex universitari de la UB-Raval. Hi ha documentada l'activitat productiva de terrissa i l'existència d'un forn de gerrers des del segle XVII. A mitjan segle XIX, quan la finca fou adquirida per Antoni Terrés, a banda de la producció terrissaire hi havia, a l'interior de la parcel·la, unes quadres dedicades a la producció tèxtil. Fou Antoni Terrés qui en diferents campanyes constructives dutes a terme entre 1841-1853 i dirigides per l'arquitecte Josep Buxareu, va aixecar el nou complex productiu de peces de terracota, del qual n'era el principal productor de Barcelona. La gran majoria de balustres, medallons i plafons ceràmics que trobem als edificis barcelonins de mitjan de la segona meitat del segle XIX van sortir d'aquesta fàbrica.

VECLUS, *Estudi documental de la finca del carrer dels Tallers núm. 45*, Foment de Ciutat Vella, 2003.

Matrícula industrial de 1856.

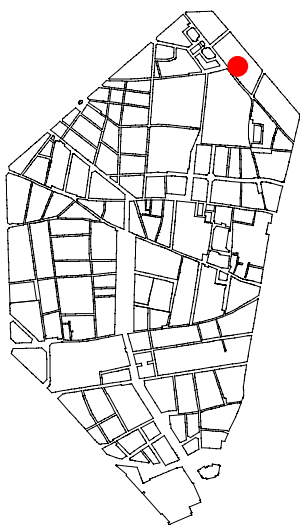

C. dels Tallers, 56-60

L'any 1903 es bastí aquest edifici a l'indret on hi havia hagut la fàbrica de sabó *Morera Hermanos i Cia.* documentada a mitjan segle XIX. En ell s'instal·là la rotativa i els tallers d'impressió de *La Vanguardia* al 1903 segons un projecte de l'enginyer Enric Cardellach. Va ser la primera impremta electrificada i disposava de 3 electromotors.

AMCB Foment Q 127. Obres majors. Foment Exp. 871 any 1903.

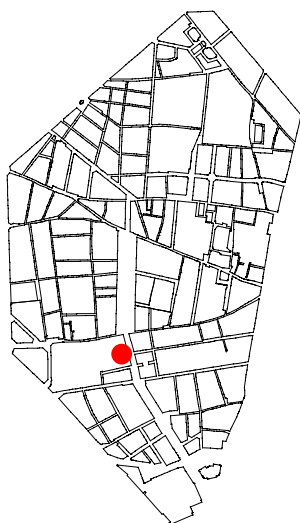
C. de les Tàpies, 4

Casa-fàbrica Ricart

L'edifici va començar a construir-se l'any 1834, obra de l'arquitecte Francesc Vallès i Cuchi, artífex també del mercat de Santa Caterina. Albergà la gran fàbrica de filats de Jaume Ricart i Guitart, que a partir de 1844 també ho fou de tissatge i estampació. Es tracta d'un edifici de cinc plantes organitzades per una distribució indiferenciada de 50 finestres, amb una composició que abandona tot ornament i es centra només en les necessitats d'il·luminació de la fàbrica. A partir de 1864, mort Jaume Ricart i repartida la seva herència, comença un procés de reformes i d'enderrocaments parcials de l'edifici per construir-hi habitatges. Un dels espais conservats ha estat el cos interior de la sala de vendes, de 1875, atribuït al mestre Josep Fontseré. Durant anys va acollir els tallers d'impressió del *Diario de Barcelona*.

ARTIGUES, MAS, *El model de...*, vol. 2, pàg. 17-20 i 113-119.

Matrícula industrial de 1856

C. de les Tàpies, 6

Magatzems Nadal, “La Patacada”

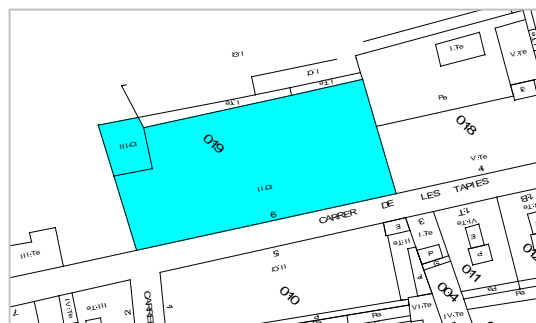
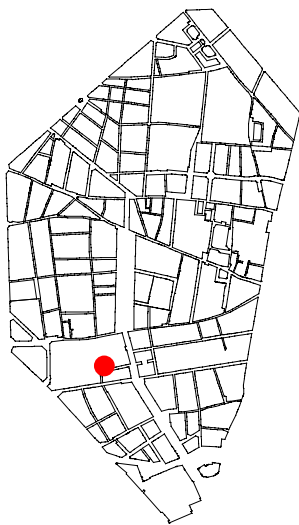
La construcció d'aquest edifici s'emmarca en el procés d'obertura de diversos carrers de la zona a instàncies del propietari dels terrenys, el ric comerciant Antoni Nadal i Darrer. L'edifici formava part del conjunt de magatzems Nadal, aixecats cap el 1792, que eren tres construccions de planta baixa i pis, dues corresponents als números 3, 5 i 7 del mateix carrer, i l'altra, la més gran, al número 6, de 50 metres de façana i 22 de profunditat, amb

estructura de pilastres i arcs de mig punt. Es tractava de magatzems per al comerç d'indianes. Aquests magatzems van ser coneguts amb el nom de “La Patacada” degut a que van acollir els balls de màscares d'aquest nom que anualment organitzà la Junta de Comerç des del 1798. Entre 1901 i 1936 aquest magatzem ho va ser de l'empresa Riva i Garcia, dedicada al comerç internacional del cotó. Dels tres antics magatzems aquest és l'únic que ha perviscut.

ARTIGUES, MAS, *El model de...*, vol. 2, pàg. 31-36.

ACMB, Exp. 636J-Foment.

C. de les Tàpies, 8

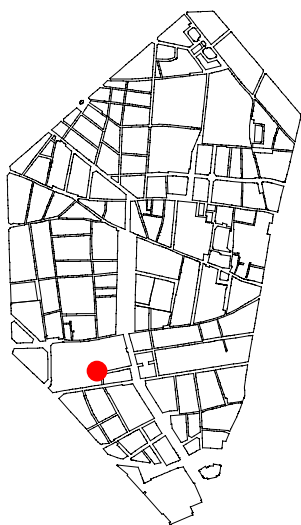
C. de Sant Pau, 95-97

Xemeneia de la fàbrica Torrens i Miralda

Construïda l'any 1835 com a conseqüència de la incorporació d'una màquina de vapor en la fàbrica de teixits que tenien els germans Torrens i Miralda, i que des de principis del segle XIX havia estat la fàbrica d'indianes Santaló. L'any 1982 l'edifici va ser enderrocat i va conservar-se la xemeneia, que va quedar dins del parc de Sant Pau del Camp.

ARTIGUES, MAS, *El model de...*, vol. 2, pàg. 41-44; *Barcelona Artística e Industrial*, 1922.

ACMB, Exp. 2005 bis C (1868).

C. del Tigre, 27

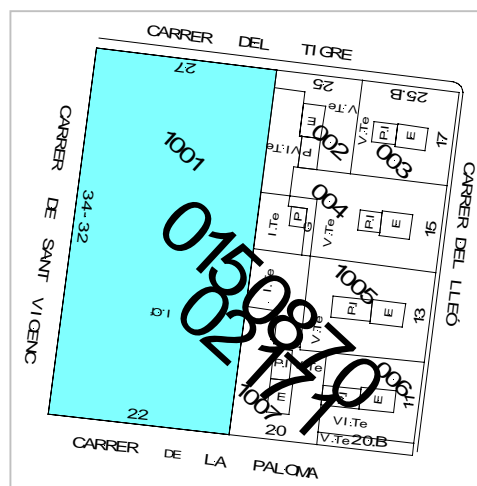
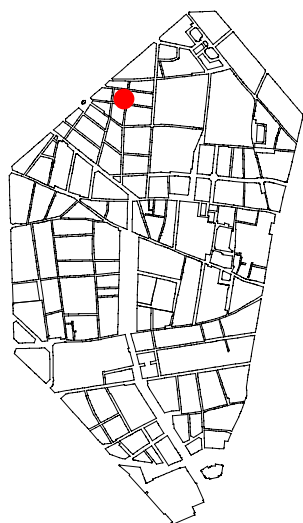
C. de la Paloma, 22 / C. de Sant Vicenç, 32

Foneria Comas, “La Paloma”

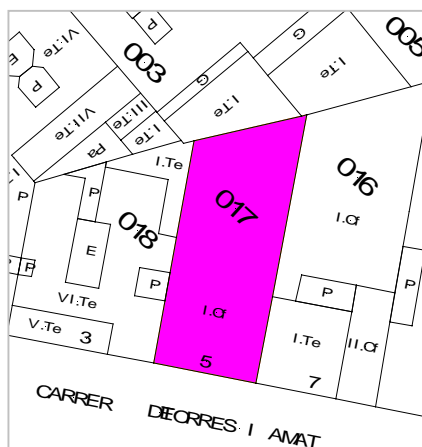
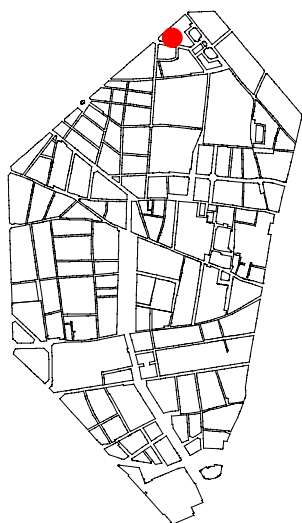
Edifici de planta lliure construït l'any 1855 pel mestre d'obres Josep Calsada per albergar-hi una moderna foneria i alhora fàbrica de construcció de màquines propietat de Josep Comas. El nom de “La Paloma” es va mantenir de l'edifici anterior, un taller de màquines propietat dels germans Eulogi i Antoni Soler. L'any 1903 la foneria Comas va convertir-se en la sala de ball “La Paloma”, propietat de la societat Ustrell, Soria i Baliarda. La transformació no va modificar substancialment l'edifici, que en gran part es manté igual avui. L'any 1915 s'hi construï una passera contínua superior i es decoraren els cels rasos, pintats per Alarma i Moragas. “La Paloma” es va convertir en sala de ball fins el seu tancament, l'any 2005, per manament municipal en no complir l'ordenança d'excés de soroll.

ARTIGUES, MAS, *El model de...*, vol. 2, pàg. 193-196.

C. de Torres i Amat, 5

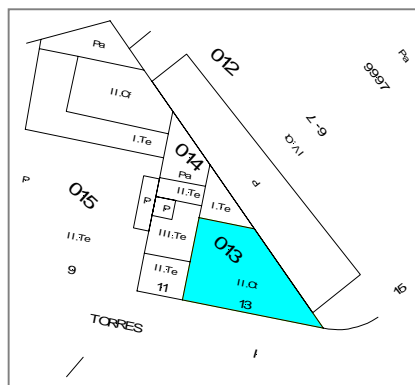
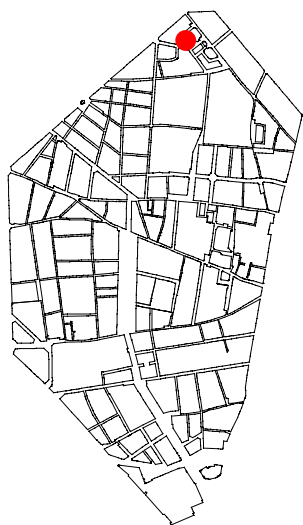
Segons l'anàlisi parcel·laria, tot indica que en aquestes tres finques hi havia hagut activitat industrial. Caldrien estudis més aprofundits.

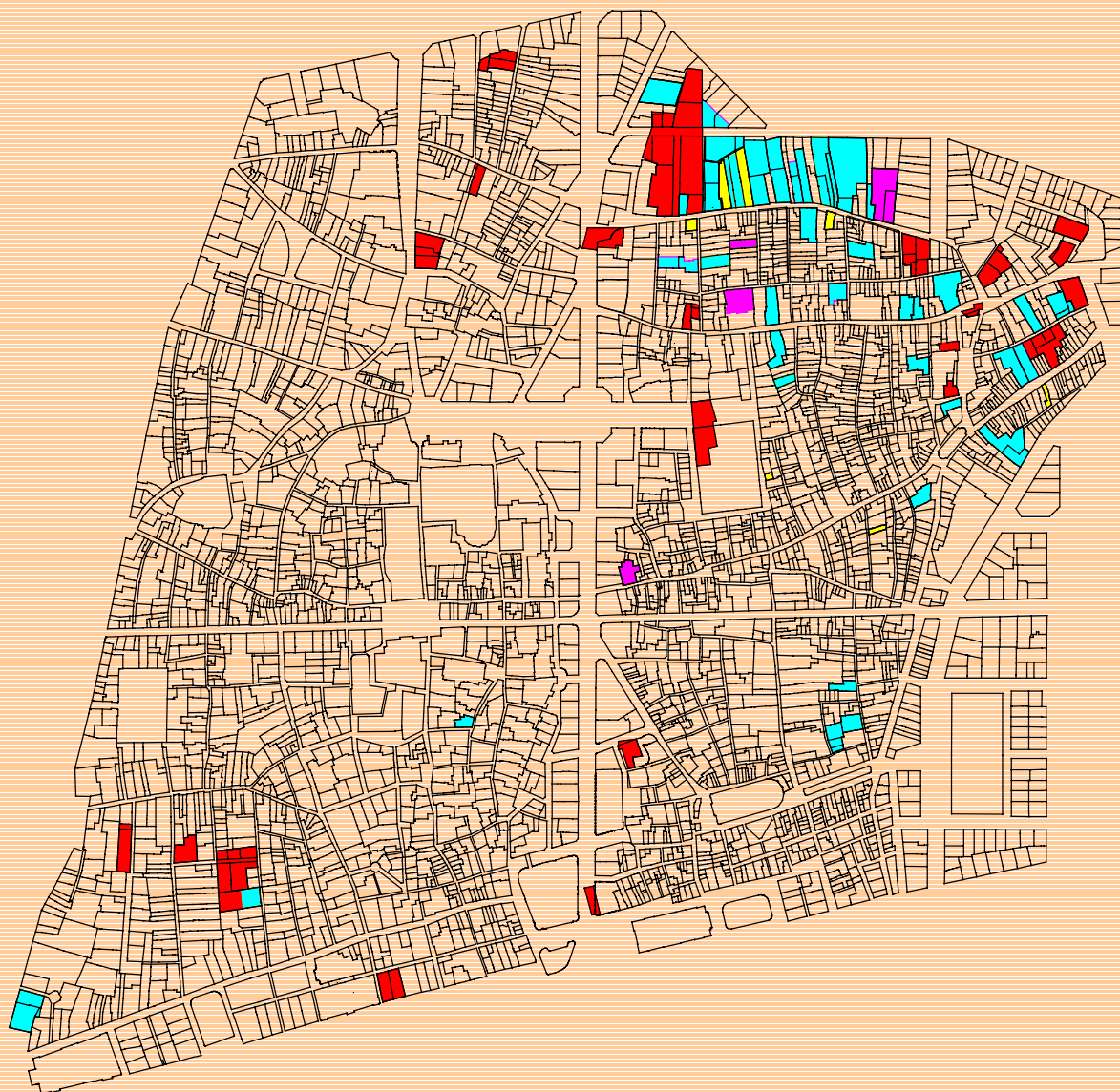
C. de Torres i Amat, 13

Casa Casali

Edifici projectat el 1918 per l'arquitecte Jaume Torres Grau per a la fàbrica de pianos de maneta de Luis Casali. Guardonat amb la segona menció honorífica d'edifici industrial de 1918.

- Edificis industrials existents
- Edificis amb activitat industrial documentada
- Edificis existents probablement industrials
- Espais fabrils desapareguts

Sector central i oriental

C. d'Amadeu Vives, 2
C. de la Blanqueria, 7
C. de la Bòria, 13-17
C. dels Còdols, 16 Casa-fàbrica Güell-Ramis
C. del Comerç, 26 Antiga seu del Gremi de Curtidors
C. d'en Cortines, 6 Casa fàbrica Canet
C. d'en Cortines, 8 Casa-fàbrica Franquesa
C. d'en Cortines, 17
C. d'en Cortines, 25-27 Casa-fàbrica Sala-Nadal
C. de Flassaders, 30
C. de Flassaders, 40-40A Antiga Seca de Barcelona
C. de Jonqueres, 10 Casa-fàbrica Vermell-Martí
C. d'en Llásticos, 1-5 Casa-fàbrica Aimar-Ribas
Pl. de Marquilles, 6 Casa-fàbrica Amigó
C. de la Mare de Déu del Pilar, 15-15bis
C. de la Mare de Déu del Pilar, 15-15bis
C. dels Mestres Casals i Martorell, 15-17 Casa Parés
C. d'en Mòneg, 14 Casa-fàbrica Cantarell
C. d'Ortigosa, 10-12 Fàbrica Serra Balet
C. d'Ortigosa, 11-13-15
C. de la Palma de Sant Just, 8
C. del Portal Nou, 32
La Rambla, 2-4 Antiga Foneria de Canons
Ptge. de Sert Casa-fàbrica Sert i Solà
C. de Sant Pere Més Alt, 16

C. de Sant Pere Més Alt, 17 Casa-fàbrica Subirà
C. de Sant Pere Més Alt, 19 Casa-fàbrica Villegas
C. de Sant Pere Més Alt, 21
C. de Sant Pere Més Alt, 23
C. de Sant Pere Més Alt, 25
C. de Sant Pere Més Alt, 27 Casa-fàbrica Castanyer
C. de Sant Pere Més Alt, 31-33 Casa-fàbrica Tomàs
C. de Sant Pere Més Alt, 37
C. de Sant Pere Més Alt, 39 Casa-fàbrica Morull
C. de Sant Pere Més Alt, 43-45 Casa-fàbrica Ramoneda
C. de Sant Pere Més Alt, 46 Casa-fàbrica Casas
C. de Sant Pere Més Alt, 47
C. de Sant Pere Més Alt, 50
C. de Sant Pere Més Alt, 57 Casa-fàbrica Faura
C. de Sant Pere Més Alt, 59-59b Casa-fàbrica Formenti-Ortells
C. de Sant Pere Més Baix, 35 Casa-fàbrica Bertran
C. de Sant Pere Més Baix, 42 Casa-fàbrica Vilumara
C. de Sant Pere Més Baix, 63 Casa-fàbrica Masriera
C. de Sant Pere Més Baix, 65 Casa-fàbrica Ribas
C. de Sant Pere Més Baix, 73 Casa-fàbrica Bonaplata
C. de Sant Pere Mitjà, 34 Casa-fàbrica Calafell
C. de Tantarantana, 4 Casa-fàbrica Castanyer

C. d'Amadeu Vives, 2

C. de Sant Pere Més Alt, 13 bis

Edifici de 1906 construït segons projecte de l'arquitecte Antoni Millàs. Albergava a la planta baixa la fàbrica de joieria i plateria d'Agustí Valentí.

VECLUS, *Estudi històrico-arquitectònic i documental dels edificis del carrer de Sant Pere Més Alt 13 bis, 15 i 17 de Barcelona*, Barcelona, Fundació Palau de la Música, 2003.

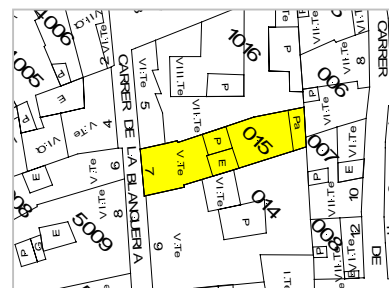

C. de la Blanqueria, 7

El 1856 aquest edifici albergava l'adoberia de Jacint i Narcís Costa, la de Raimon Costa, la fàbrica de cola de Ramon Cortès i també una altra fàbrica de filats i teixits.

Matrícula industrial de 1856.

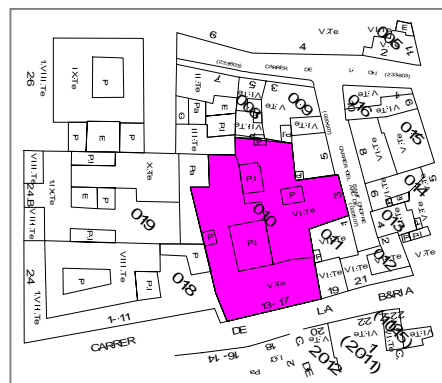

C. de la Bòria, 13-17

C. de l'Arc de Sant Onofre, 3

Segons la matrícula industrial de 1856, en aquest edifici hi havia un establiment de pastes fines per a sopa, propietat de Francesc Borrell. Tot i que en el present cens no s'han considerat aquest tipus d'establiments, la tipologia parcel·laria d'aquesta finca podria indicar la presència d'una activitat productiva significativa.

Matrícula industrial de 1856.

C. dels Còdols, 16

Casa-fàbrica Güell-Ramis

Casa-fàbrica construïda l'any 1784 a instàncies de Joan Salgado, de la societat Pau Armet i Salgado, destinada a una de les primeres empreses de filatura de cotó del país. Segons l'historiador James Thomson, aquesta fàbrica va introduir la primera màquina filadora *jenny*. El 1854, Joan Güell compra la finca per establir-hi la seva fàbrica de teixits de la firma Güell, Ramis i Cia. Dos anys després, el 1856, va fer una reforma important de l'edifici, obra de l'arquitecte acadèmic Josep Oriol Mestres i Esplugas, en la que es va procedir a l'enderroc del cos interior de la finca. Malgrat diversos enderrocs a les finques adjacents, la casa-fàbrica Güell-Ramis ha estat conservada en la part corresponent a la finca núm. 16 del carrer dels Còdols.

VECLUS, *Estudi històrico-arquitectònic del cos interior de la finca núm. 16 del carrer dels Còdols de Barcelona*, Barcelona, Procivesa, 2002; ARTIGUES, MAS, *El model de...*, vol. 3, fitxa 16.

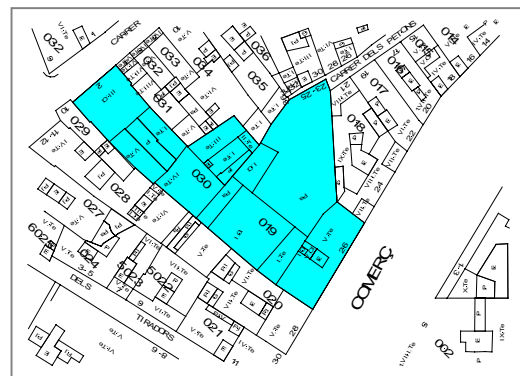
C. del Comerç, 26

C. dels Petons, 23-25 / C. del Portal Nou, 2

Antiga seu del Gremi de Curtidors

Aquesta gran parcel·la que actualment inclou diferents finques, algunes reedificades de nou, havia estat la seu del Gremi de Curtidors de la ciutat, on hi tenien un espai interior d'hort i fàbrica incorporat al gremi el 1720. L'edifici del carrer del Comerç es va construir a mitjan segle XIX ja com a casa de veïns i el 1990 es va reedificar el cos del carrer del Portal Nou, 2. A la façana s'hi ha incorporat un escut que es diu que era del Gremi de Pellaires. Per la seva singularitat, mereixeria un estudi més aprofundit per detectar si queden restes de la seva trajectòria industrial.

AMCB, Exp. 336 Foment (1936), Exp. 720 Foment (1939) i Exp. Antecedents 10.257; Registre de la Propietat.

C. d'en Cortines, 6

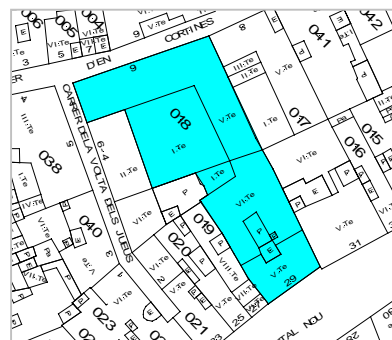
C. del Portal Nou, 29 / C. de la Volta dels Jueus

Casa-fàbrica Canet

Aquest edifici albergà la fàbrica d'indianes de la família Canet, fundada el 1758, construït sobre unes parcel·les ja agregades comprades pels Canet el mateix 1758. Esteve Frullós va comprar la finca el 1855 a Manel Canet i tres anys després, el 1858, la va vendre a Francesc Santonja, que hi instal·là la seva fàbrica de cintes. L'estructura de l'edifici correspon a la tipologia de casa-fàbrica. L'any 1875 es va llogar la planta baixa a l'empresa Naipes Comas i a la Ganiveteria de Josep Massons, mentre que la fàbrica de cintes continuà als pisos superiors fins a la segona meitat del segle xx.

Roger ALIER, «La fàbrica d'indianes de la família Canals», *Recerques*, 4, (1974) pàg. 59-91; ARTIGAS, MAS, *El model de...*, vol. 3, fitxa 7.

C. d'en Cortines, 8

C. del Portal Nou, 31

Casa-fàbrica Franquesa

Edifici construït pel mestre d'obres Pere Fiter i Carbonell en dues fases, la de 1821 que correspon al cos del carrer d'en Cortines, i la de 1828 la del carrer del Portal Nou. El seu ús fou com a fàbrica d'indianes de Domingo Franquesa. A mitjans del segle, l'edifici albergà la fàbrica d'aprestos de Josep Ordeig, ja que consta que el 1869 es procedí a la legalització de la caldera de 2 cavalls sistema Alexander que tenia el dit Ordeig en el seu interior, tocant a la banda del carrer d'en Cortines. El 1874, es legalitzà una petita caldera que Ordeig tenia al terrat i que servia –segons ell– per donar vapor dues hores al dia per preparar el midó necessari per a la seva indústria. Avui encara pot identificar-se el disseny de Pere Fiter a la façana de l'edifici, malgrat les transformacions que s'hi han fet.

ARTIGAS. MAS, *El model de...*, vol. 3, fitxa 31.

AHCB, Obreria, Caixa 83, Domingo Franquesa, Caixa 100, Domingo Franquesa; AMCB, Exp. 3.518 3/1.

C. d'en Cortines, 17

C. del Rec Comtal, 8-10

L'any 1869, Francisco Soriano i Cia –als plànols surt el cognom Derch– va ser denunciada per tenir una caldera de vapor i van presentar el projecte de la seva legalització. Es tractava d'una caldera de només dos cavalls de potència destinada als seus tallers de caldereria. La instal·lació ocupava el cos que dona a façana del carrer d'en Cortines. Es desconeix l'ús de la resta de la parcel·la.

AMCB, Exp. 2.035 bis C (1869).

C. d'en Cortines, 25-27

C. del Rec Comtal, 18

Casa-fàbrica Sala-Nadal

El 19 de setembre de 1783 Antoni Nadal i Darret va comprar la fàbrica d'indianes de Josep Sala del carrer d'en Cortines. Tres anys més tard, el 27 de febrer de 1786, el mateix Nadal sol·licità el permís municipal per construir de nou en nou una casa al carrer d'en Cortines també com a fàbrica d'indianes. La tipologia d'aquesta construcció obeeix a la típica de casa-fàbrica, amb el cos de casa arrencada al carrer del Rec Comtal i el cos de fàbrica format per tres quadres al voltant d'un pati. L'edifici, encara existent, té un traçat neoclàssic propi del seu temps. D'aquesta casa ja no tenim cap més notícia documental fins l'any 1895, quan hi ha la instal·lació d'un generador de vapor als baixos de l'edifici, realitzat per Francesc Comas l'any 1895 a la seva fàbrica d'"aprestos". Posteriorment, al 1898, es demana la substitució del generador per un motor elèctric. La façana actual gairebé és manté fidel a la del plànol del projecte de construcció.

ARTIGAS, MAS, *El model de...*, vol. 3, fitxa 4

AHCB, Obreria, Caixa 47, 27 de febrer de 1786; AMCB, Exp. 474V.

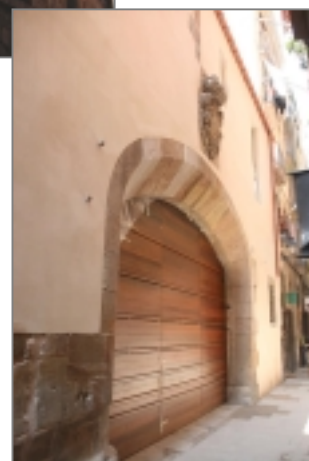
C. de Flassaders, 40-40A

C. de la Seca, 2A-B-C / C. de les Mosques, 9-11

Antiga Seca de Barcelona

Es tracta d'un edifici amb fonaments del segle XIII o anterior, en el que s'hi va encunyar moneda de manera discontinua entre 1441 i 1881. L'edifici degué ser reconstruït a la primera meitat del segle XVIII, que és quan es col·locà un gran escut reial borbònic de pedra, coronat i voltat de volutes, al damunt d'un ampli portal d'arc carpanell esplandit. Després del seu tancament, va acollir un taller d'adobs, un magatzem de drogueria i una discoteca. L'Ajuntament va comprar les instal·lacions i l'any 2009 va realitzar un concurs per a la concessió de la seva explotació. Actualment és un centre dedicat a la creació d'arts escèniques. Edifici catalogat i recentment restaurat. A la banda del carrer de la Seca encara es conserva una xemeneia.

VECLUS, *Documentació històrico-parcel·laria de part de l'illa on se situava l'antiga Seca de la ciutat, Barcelona*, Foment de Ciutat Vella, 2003.

C. de Jonqueres, 10

Casa-fàbrica Vermell-Martí

L'any 1779 la societat Pere Vermell i Cia. va decidir ampliar la seva indústria d'indianes comprant diversos terrenys i construint-hi una fàbrica de nova planta de tres pisos en el carrer de Jonqueres. Es va ocupar de les obres el mestre fuster Magí Henrich. Aquesta casa-fàbrica va ser una de les més grans de Barcelona, i podem identificar-la amb l'actual finca. De traçat setcentista, amb transformacions del segle XIX, té un desenvolupament interior de les quadres de treball al voltant d'un gran pati. La transformació més important soferta ha estat el cobriment del pati de la fàbrica amb una estructura de pilars de fosa i voltes de maó, típica del segle XIX. A partir del segle XIX en van ser propietaris la família Martí, que van mantenir l'activitat de les indianes a la fàbrica. Actualment, és propietat del Restaurant Flo (on hi hagué la fàbrica hi ha el restaurant i la resta de l'edifici són apartaments), qui va realitzar una rehabilitació integral de la finca.

ARTIGUES. MAS, *El model de...*, vol. 3, fitxa 15

Matrícula industrial de 1856

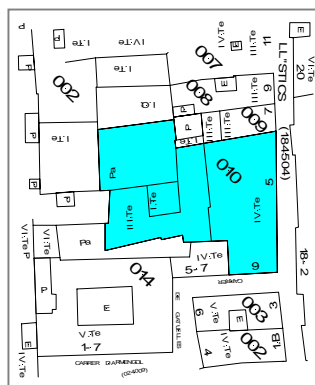
C. d'en Llàstics, 1-5

C. de Gatuelles, 9

Casa-fàbrica Aimar-Ribas

Totes les referències documentals apunten a la localització de l'antiga fàbrica d'indianes de Josep Aimar, associat amb el seu germà Francesc i amb el mestre de cases Josep Ribas i Margarit, en els números 1-5 del carrer d'en Llàstics, cantonada amb el de Gatuelles. Aquest edifici, originalment del segle XV o XVI, de dues plantes d'alçada, reformat diverses vegades el segle XVIII, s'organitzava al voltant d'un pati, aspecte típic dels casals medievals. L'edifici va ser buidat durant la dècada dels 80 del segle XX, per construir-hi nous habitatges, conservant-se únicament un fragment de l'antiga façana, curiosament a l'alçada de la fàbrica original, anterior a la remunta de 1802. Està formada per diverses finestres i balcons de pedra i la gran portalada amb el relleu de Santa Eulàlia, que encara pot observar-se a la clau de volta, i que no era res més que l'advocació de la "Fàbrica d'indianes de Santa Eulàlia".

ARTIGUES. MAS, *Registre de fàbriques...* 2012, vol. 3, fitxa 8.

Pl. de Marquilles, 6

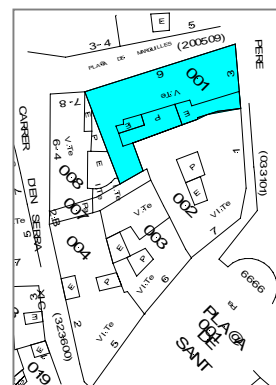
C. de les Basses de Sant Pere, 3

Casa-fàbrica Amigó

L'any 1802, Josep Amigó, fabricant i comerciant d'indianes, barreter de professió, va fer construir un edifici de nova planta el 1802, a les Basses de Sant Pere i a la plaça de Marquilles, edifici projectat i dirigit pel mestre d'obres Jaume Esteve. El seu destí, com el de molts altres amb apariència d'ús residencial, però amb una tipologia de casa-fàbrica en altura, era el de la fabricació de pintats. El 1847, descendents del fabricant Josep Amigó varen vendre la fàbrica Amigó a Francesc Tous i Soler, d'una família procedent d'Igualada que havien abandonat la fabricació dels "panyos" per passar-se al cotó. Aquest edifici, actualment encara existent, va ser reformat i modificat durant la dècada de 1820 i s'aprecien diferències substancials amb el projectat el 1802.

ARTIGUES-MAS, *Registre de fàbriques...* 2012, vol. 3, fitxa 29.

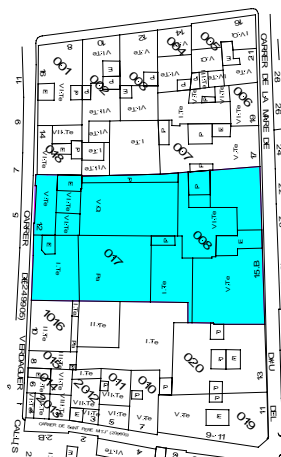

C. de la Mare de Déu del Pilar, 15-15 bis

C. de Verdaguer i Callís, 10

Finca actualment segregada en dues propietats, corresponents al carrer de la Mare de Déu del Pilar 15-15 bis i de Verdaguer i Callís 10, però que gaudeixen d'un origen comú. La finca original havia estat del fabricant Josep Arañó i Torrents i es descriuen com: «Unas casas grandes con un jardín, agua de pie, piezas destinadas para fabricación con su plan terreno a ellas anexo». No s'indica cap activitat. El 1854 consta que el primer pis, baixos, jardí, i cotxera havien estat llogats a Teresa Verdaguer.

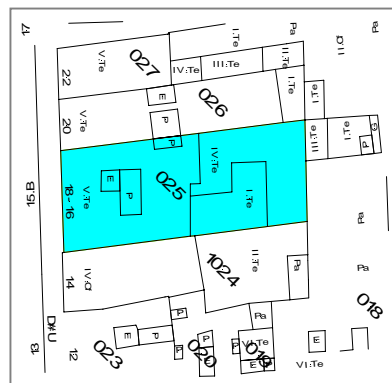
Registre de la Propietat.

C. de la Mare de Déu del Pilar, 16-18

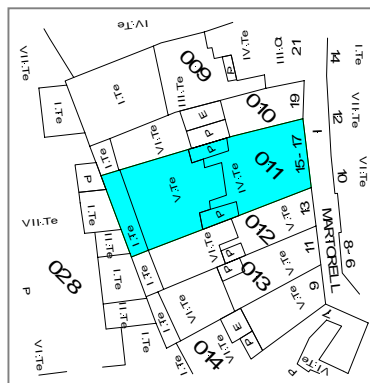
A la planta baixa d'aquest edifici hi havia la Fàbrica d'aixetes Baxerias. Fundada vers el 1880, fabricà les aixetes de la majoria de les fonts públiques de Barcelona durant el segle XIX. Fins a la dècada de 1990, a la façana hi havia una aixeta com a senyal publicitari.

C. dels Mestres Casals i Martorell, 15-17

Casa Parés

L'empresa de laminació i estampació de Jaume Parés Morros, fundada l'any 1875, es dedicà a la laminació de plom i estany i a l'elaboració de diversos productes finals, molts d'ells vinculats a la indústria alimentària. Es tracta d'un dels pocs tallers industrials de Ciutat Vella que, creats al llarg del segle XIX, continuaven en funcionament a inicis del segle XXI, cosa que ha permès conservar fins el present tots els estris i les maquinàries utilitzades en diferents processos productius. Entre tots els estris i maquinàries que conformen el conjunt patrimonial, destaquen per la seva singularitat i estat de conservació, la fogaina i el forn on es fonia el metall, la petita vagoneta que disposa d'uns encaixos per ubicar els panots de ferro –en els quals s'hi abocava la fosa per mitjà d'un cullarot–, i la laminadora. També es conserven els motlles, les cisalles i altres eines utilitzades per a l'elaboració dels productes finals desitjats.

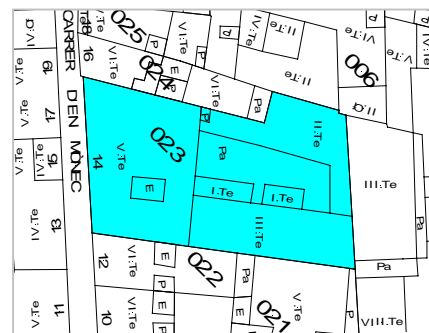
C. d'en Mòneg, 14

Casa-fàbrica Cantarell

Es tracta d'una tipologia de casa-fàbrica, amb un cos de casa principal, de cinc plantes d'alçada, que dona al carrer d'en Mòneg i unes quadres situades a l'interior, de tres plantes d'alçada i 5,5 metres de tramada. És probable que des del seu origen, també el número 16 del carrer formés part de la fàbrica, dedicada a la confecció de teixits i tintats, com a habitatge associat, tal com era habitual a l'època. La casa-fàbrica Cantarell, en una data indeterminada a partir de 1857, va ser reutilitzada per a habitatges i tallers fins que finalment va perdre el seu ús industrial. Un dels fabricants que van ocupar les naus de l'edifici van ser els Vilumara, que tenien la seva fàbrica principal al carrer de Sant Pere més Baix, 42 (vegeu la fitxa corresponent).

ARTIGUES. MAS, *El model de...*, vol. 3, fitxa 6.

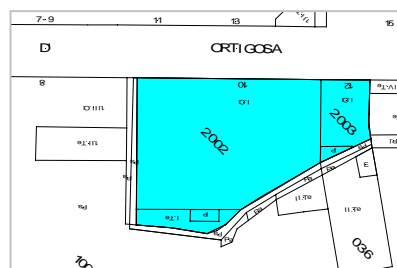
C. d'Ortigosa, 10-12

Fàbrica Serra Balet

Magatzems de la companyia arrendatària de fòsfor, construïts pels volts de 1901. Fàbrica tèxtil Serra i Balet, adquirida el 1927.

VECLUS, *Estudi històric-arquitectònic i documental dels edificis del carrer Sant Pere Més Alt nùms. 13 bis, 15 i 17 de la ciutat de Barcelona*, Barcelona, Fundació Palau de la Música, Barcelona, 2003.

AMCB, *Urbanització i Reforma*. Exp. 10/3; Registe de la Propietat

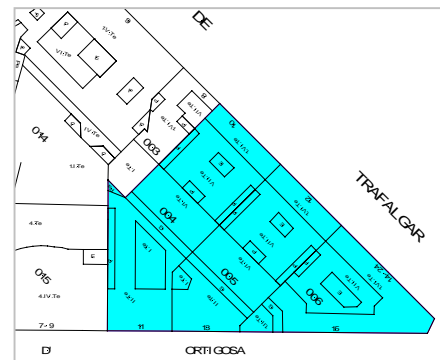

C. d'Ortigosa, 11-13-15

C. de Trafalgar, 10-12-14

L'any 1902 la Compañía de Cerillas y Fósforos va adquirir el solar a la societat Riva i Garcia. L'any 1908 ja hi consten construïdes tres cases que el gerent de la companyia, Ignasi Coll i Portabella, diu que va construir l'empresa i que s'escripturen per separat. Es diu que cada casa consta de "sótanos, almacenes, entresuelos y cuatro pisos con desván habitable en su mayor parte y en una pequeña parte de sótanos, almacenes y entresuelos con cubierta de terrado para el uso de los pisos principales". La part que dóna al carrer Trafalgar correspon a cases de veïns.

Registre de la Propietat.

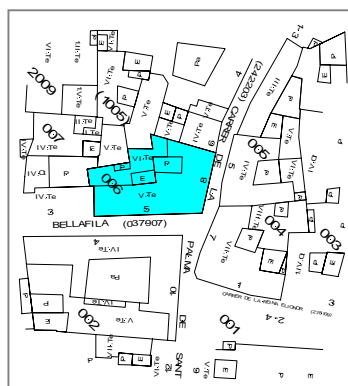

C. de la Palma de Sant Just, 8

C. de Bellafila, 5

La primitiva Casa Sarriera que creiem que exercí les funcions de fàbrica de mussolines, ha estat identificada a partir dels plànols de la llicència d'obreria de 1789. La casa-fàbrica Sarriera estava formada per un antic casal comercial, amb restes d'arquitectura medieval, que a finals del segle XVIII va ser reutilitzat per la mateixa família Sarriera com a fàbrica de mussolines, edifici amb obertures emmarcades amb pedra i amb un domini del pla de façana amb estucs i faixes de pedra horitzontals.

ARTIGUES. MAS, *El model de...*, 2012, vol. 3, fitxa 25.

C. del Portal Nou, 32

C. dels Petons, 16-18

En aquest edifici hi havia, el 1856, la fàbrica de pastes fines per a sopa de Pere Sagrera i l'establiment de tints per tenyir filats i teixits nous de Francesc Rovira.

Matrícula industrial de 1856.

La Rambla, 2-4

Pl. del Portal de la Pau, 3

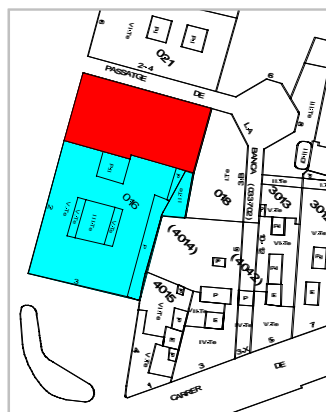
Antiga Foneria de Canons

Segons l'historiador Manuel Arranz, entre 1777 i 1778, es construïren els forns de purificació del coure, habitualment designats els "Afinos" o "el Refino", que funcionà fins a el 1855, sota la propietat de l'exèrcit. L'any 1846, la foneria va ser objecte d'una reconstrucció que consistí en la remunta d'una planta. El 1855, es convertí en seu del Banc de Barcelona, fundat 10 anys abans.

L'any 1858 s'hi féu una important reforma: s'hi afegí un pis, es redissenà l'exterior segons criteris classicistes i s'hi col·locà damunt la porta principal un grup escultòric alegòric del comerç i la indústria, dels germans Vallmitjana. L'any 1920, el Banc de Barcelona va fer suspensió de pagaments i tancà la seva oficina de la Rambla, que retornà la propietat a l'exèrcit. L'any 2003 l'edifici va ser comprat per la Generalitat de Catalunya.

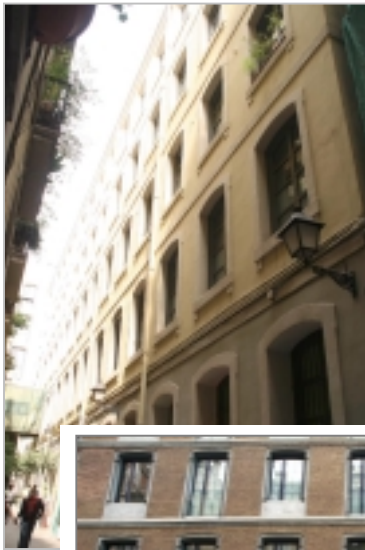
ARTIGUES. MAS, *El model de...*, 2012, vol. 3.

Ptge. de Sert

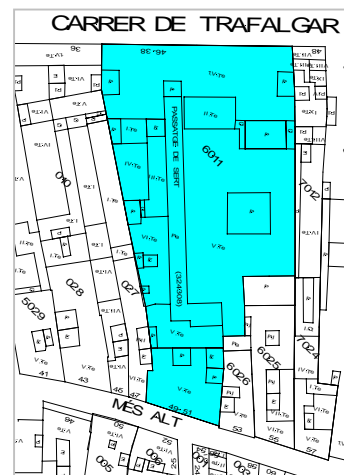
C. de Sant Pere Més Alt, 49-51, 55 / C. de Trafalgar, 38-46

Casa-fàbrica Sert i Solà

L'antiga fàbrica d'indianes Canaleta fundada el 1753, després llogada a les fàbriques de Vilaregut i de Carreras, finalment va ser ocupada i transformada per la societat Bonaventura Solà i Cia entre el 1865 i el 1867. Posteriorment va esdevenir Sert Hnos. y Solà, fabricants de teixits de mescla, tapissos i catifes. Era una parcel·la amb una gran extensió de terreny i que arribava fins a tocar de la muralla de terra. Això va permetre que, amb el traçat del carrer de Trafalgar, es realitzés l'ampliació dels terrenys i la construcció d'un nou edifici representatiu. La seva façana principal donava al carrer de Trafalgar, en els números 38-46. Domènec Sert i Rius enderrocà els antics edificis per reedificar de nou una casa-fàbrica, transitable pel seu interior a través de l'actual Passatge Sert, que unia el barri de Sant Pere amb el nou Eixample. Els edificis, d'una tipologia ancestral i dels quals encara desconexim l'autor, foren acabats l'any 1867, segons indica una llinda del mateix edifici.

ARTIGAS. MAS, *El model de...*, vol. 3, fitxa 14.

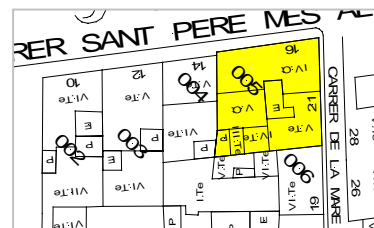

C. de Sant Pere Més Alt, 16

C. de la Mare de Déu del Pilar, 21

Aquest edifici albergava la fàbrica de filats i teixits de Francesc Manent.

Matricula industrial de 1856.

C. de Sant Pere Més Alt, 17

Casa-fàbrica Subirà

Aquesta finca té la composició d'un antic casal del segle XVIII, amb tres grans portalades amb arcs rebaixats i una portella, i quatre plantes d'alçada amb una amplada de parcel·la aproximadament de 20 metres, 103 pams catalans. La portalada central, que devia donar a un gran espai de parcel·la, està molt ornamentada i dotada de grans guarda-rodes amb signes de trànsit de carruatges. Aquest espai, devia ser antigament accessible a través de les restes d'un passatge, el carreró de l'Hort d'en Favà, que ara no és més que una androna de 2,50 metres, situada en el límit amb el número 15 del mateix carrer. Reinald González i Francesc Caballé han identificat la presència en aquest edifici de la fàbrica d'indianes Subirà. Si bé aquests autors situen cap al 1712 la compra de dues parcel·les del carrer de Sant Pere Més Alt per Antoni Subirà, no fou fins uns anys més tard, el 1762, que s'hi afegí una tercera parcel·la i Antoni Subirà reedificà un únic casal, que va ser llargament utilitzat com a botiga i probablement com a fàbrica d'indianes.

VECLUS, *Estudi històrico-arquitectònic i documental dels edificis del carrer Sant Pere Més Alt nùms. 13 bis, 15 i 17 de la ciutat de Barcelona*, Barcelona, Fundació Palau de la Música, 2003. ARTIGAS. MAS, *El model de...*, vol.3, fitxa 26

C. de Sant Pere Més Alt, 19

Casa-fàbrica Villegas

Fàbrica de pintats i estampats de Bonaventura Villegas. Poques són les dades disponibles sobre l'activitat d'aquesta empresa, però la principal va ser que la seva indústria va perdurar documentada, ben bé fins el 1857. L'edifici actual disposa d'una façana simple dissenyada probablement entre els anys 20 i 30 del segle XIX, segons els patrons d'un classicisme eclèctic, amb un programa aparentment destinat a residència si no fos per les dades reiterades de la presència en aquesta finca d'una fàbrica d'estampats. Es tractava, per tant, d'una tipologia de casa-fàbrica de petit format, que no arribà a configurar un desenvolupament important de les quadres de treball en el interior del pati d'illa.

ARTIGUES-MAS, *El model de...*, 2012, vol. 3, fitxa 6.

Matrícula industrial de 1856.

C. de Sant Pere Més Alt, 21

L'any 1909, Manuel Moya com a administrador de la propietat de Manuela Maneja, sol·licità permís per a l'enderroc parcial de la quadra interior de l'edifici fins a nivell del primer pis, atès el seu estat ruïnós i per poder construir un pas que comunicés la casa amb la nau. El 1930 hi ha un projecte d'enderroc i construcció de la casa de nova planta de Josep Maria Vila, segons projecte de Salvador Valeri. El projecte només és de la casa i no de l'interior de la parcel·la on no s'indica res.

AMCB, Exp. 1.143 (1909) i 2.279 (1930).

C. de Sant Pere Més Alt, 23

Imprenta de Josep Font. El 1921, Josep Font i Puig demana permís per construir un cobert al pati del pis principal com a «secadero de su industria de imprenta y fábrica de libros rayados». El projecte va motivar les queixes del veí, tot i que finalment es va arribar a realitzar.

AMCB, Exp. 576 (1908) i 420 (1921).

C. de Sant Pere Més Alt, 25

En aquest edifici hi havia la fàbrica de Guasch Hermanos. Possiblement inicià l'activitat el 1857.

Guia urbana de 1901.

C. de Sant Pere Més Alt, 27

Casa-fàbrica Castanyer

El 1783, la fàbrica Josep Castanyer d'indianes estava situada en dos emplaçaments: un d'estampats en el carrer de Sant Pere Més Alt 27 i un altre de teixits en el carrer Tantarantana. Amb una conjuntura econòmica favorable, la fàbrica va créixer ràpidament fins convertir-se en una de les tres més importants de la ciutat, juntament amb les de Gònima i Rull. L'any 1805, Josep Castanyer va fer enderrocar i reedificar l'antiga casa-fàbrica per construir-hi un palau que també tindria funcions de fàbrica, un dels edificis civils més importants de l'època. Durant anys aquest edifici, que actualment encara existeix, ha estat atribuït erròniament al Palau Dou de l'arquitecte Antoni Celles.

Enric MIRA, *El lenguaje neoclásico en Cataluña. Los palacios de Barcelona*. Tesis doctoral inèdita; M., Isabel ROSSELLÓ I NICOLAU, *L'interior a Barcelona en el segle XIX*. Tesis doctoral; ARTIGUES, MAS, *El model de...*, vol. 3, fitxa 14.

C. de Sant Pere Més Alt, 31-33

Casa-fàbrica Tomàs

L'any 1888, l'industrial Marià Tomàs demanà permís per enderrocar dues cases i construir-ne una de nova segons projecte d'Ezequiel Porcel. En el projecte no hi apareix el passatge de la Indústria com a tal, però sí uns magatzems als baixos. Pel que fa al passatge, segons el Registre de la Propietat, en un assentament de 1879 es diu que: «En el centro de dicha finca urbana se ha abierto un pasage llamado "Pasage de la Industria", en el centro del cual existe un patio y comunica por medio de una escalinata desde la referida calle Alta de San Pedro a la de Trafalgar. Al lado derecho entrando en dicho pasage por la primera de las referidas calles se ha construido un piso bajo con sótanos dedicado a almacén señalado de número uno, otro de igual clase al lado izquierdo demarcado con el número dos, y otro piso bajo con sótanos para almacén con fachada a la calle de Trafalgar».

AMCB, Exp. 540p (1888); Registre de la Propietat.

C. de Sant Pere Més Alt, 37

A la part del darrere d'aquest edifici hi hagué la fàbrica de sèmols de Francesc Basart. L'any 1844, el semoler Francesc Basart havia obtingut unes cases de mans dels hereus de Lluís de las Llanas, i l'any 1864 havia fet construir un nou edifici segons la carta de pagament d'obres. Es descriu com a «Casa de dos tiendas y tres pisos junto con tres cuadras unidas a ella por la parte de detrás...».

Registre de la Propietat.

C. de Sant Pere Més Alt, 39

Casa-fàbrica Morull

Modesta casa-fàbrica del fabricant de teixits Josep Morull i Pi, de 9 metres d'amplada de parcel·la, amb la clàssica estructura de residència o casa comercial, en el front del carrer, i les quadres, simples, de 6 metres de tramada, situades en el pati d'una parcel·la llarga i profunda que donava fins la muralla de terra. El conjunt és fruit d'una reedificació gairebé total el 1859 degut a un incendi sofert el 1854.

ARTIGUES, MAS, 2012, vol. III, fitxa 11.

C. de Sant Pere Més Alt, 43 i 45

C. de Trafalgar, 36

Casa-fàbrica Ramoneda

Rafael Ramoneda fou un fabricant de teixits establert a la primera meitat del segle XIX en el barri de Sant Pere i del qual se'n tenen notícies des del 1829. Durant la dècada de 1840, féu aixecar una fàbrica de teixits i una filatura de cotó al carrer de Sant Pere Més Alt, sota la direcció d'un mestre d'obres desconegut. Es tractava d'una casa-fàbrica de cinc plantes d'alçada, tres d'elles destinades a habitatge del fabricant i els majordoms i la darrera a l'assecatge de les teles tintades, amb unes obertures més grans. En planta baixa, la casa-fàbrica estava ocupada per una quadra gran amb quatre pilastres i un corredor d'accés al pati. Aquestes descripcions permeten identificar la casa-fàbrica Ramoneda en els actuals números 43 i 45 del carrer de Sant Pere Més Alt, per bé que amb algunes modificacions importants.

ARTIGUES, MAS, *El model de...*, 2012, vol.3, fitxa 5.

C. de Sant Pere Més Alt, 46

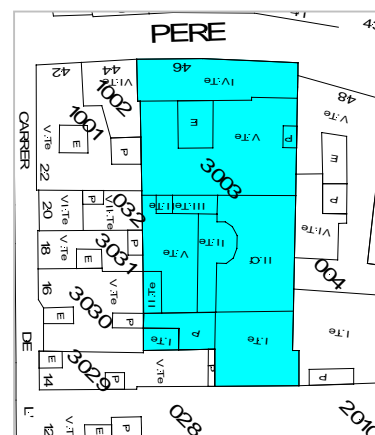
Casa-fàbrica Casas

La fàbrica Marià Casas i Cia estava situada en un antic casal comercial probablement de finals del segle XVII, i és possible que de 1699 com diu la llinda de l'entrada principal. El 1807, Marià Casas, fabricant de pintats establert a la Ribera des de 1774, va fer reformar i ampliar l'antiga casa, amb un perfil de façana del mestre d'obres Pere Fiter, transformant el casal medieval o barroc en una fàbrica d'indianes neoclàssica. La coberta inclinada va ser substituïda per la coberta plana i la solana o galeria correguda de finestres tardo-medievals, perdé les seves funcions i fou substituïda per una remunta. Pel que fa a les portes de la planta baixa, es mantingueren d'arc pla i no foren mutilades o transformades. Aquest disseny de façana és plenament identificable amb l'actual.

ARTIGUES, MAS, *El model de...*, 2012, vol. 3, fitxa 21.

AHCB, Obreria, C-XIV, caixa 74, 10 de març de 1807; AMCB, Exp. 3.225 (1924) i Exp. 3.075 (1927); Registre de la Propietat.

C. de Sant Pere Més Alt, 47

El 1888, Baldomero Rubira demanà permís per rebaixar el nivell del sòl de les quadres interiors de la finca (de planta baixa i pis) per anivellar-les a la cota de l'edifici. L'existència documentada d'aquestes "quadres" i l'anàlisi parcel·laria indiquen que en aquesta finca hi hagué una probable activitat industrial. Caldrien estudis més aprofundits.

AMCB, Exp. 513p (1808).

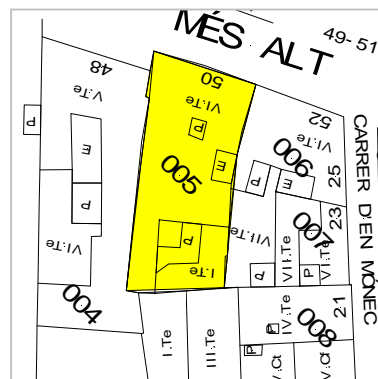

C. de Sant Pere Més Alt, 50

Segons la documentació consultada, el 1856 aquest edifici albergà la fàbrica de pintats i estampats propietat de Cayetano Buxens.

Matrícula industrial de 1856.

C. de Sant Pere Més Alt, 57

C. de Trafalgar, 48

Casa-fàbrica Faura

Edifici construït en dues fases: la primera, de la dècada de 1860, correspon a la part de la fàbrica de filats i teixits de cotó del carrer de Sant Pere Més Alt; la segona, de 1871, obra del mestre d'obres Antoni Valls i Galí, és la casa del propietari, Antoni Faura. Amb tot, probablement el conjunt va ser construït en substitució d'edificacions anteriors, ja que la matrícula industrial de 1856 ja contemplava l'existència d'aquesta fàbrica de teixits de cotó.

ARTIGUES, MAS, *El model de...*, 2012, vol.3, fitxa 1.

Matrícula industrial de 1856.

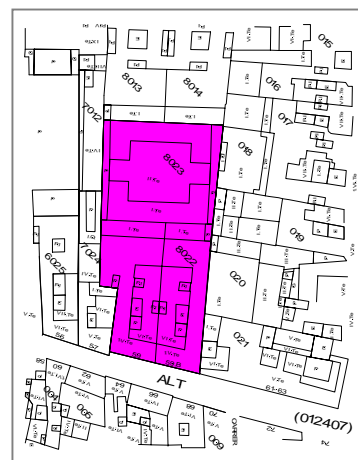
C. de Sant Pere Més Alt, 59-59 bis

Casa-fàbrica Formentí-Ortells

A final del segle XVIII, Miquel Formenti establí una fàbrica d'indianes en la finca que havia estat de la família Sanpere i situada entre el carrer de Sant Pere Més Alt i la muralla. La fàbrica, posteriorment de Manel Ortells i ja al segle XIX de Pere Codina, s'enderrocà cap a la dècada de 1870. Amb tot, l'actual parcel·la disposa d'uns elements interiors que podrien correspondre's a espais productius.

ARTIGUES, MAS, *El model de...*, 2012, vol.3.

C. de Sant Pere Més Baix, 35

Casa-fàbrica Bertran

La casa-fàbrica d'indianes de la família Bertran devia ser un antic casal aixecat probablement a principis del segle XVIII, reconstruït i reformat els anys 1796 i 1797, amb una clara tipologia de casa comercial set-centista, amb un cos principal format pel casal de Sant Pere Més Baix, destinat a casa de comerç, residència i fàbrica d'indianes, i uns cossos secundaris destinats originàriament a les quadres de treball i habitatges, que donaven al carrer de Sant Pere Mitjà, a través d'un pati de maniobra. A partir de 1790, fou arrendat l'espai industrial a diversos fabricants del ram tèxtil. Aquests edificis estan actualment destinats a habitatges i comerços.

ARTIGUES, MAS, *Registre de fàbriques...*, 2012, vol.3, fitxa 18.

C. de Sant Pere Més Baix, 42

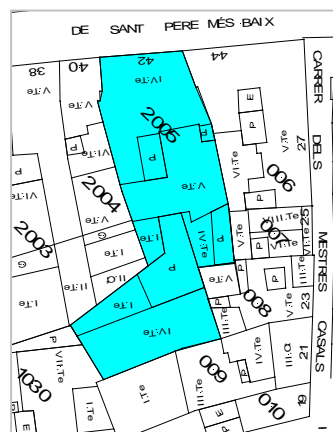
Casa-fàbrica Vilumara

El 1846, Ramon Vilumara comprà la casa, lloc on hi anirà a viure al pis principal i on hi tindrà el despatx i la fàbrica de teixits de seda i de mescla. L'edifici era originàriament una antiga casa-fàbrica edificada a finals del segle XVIII, que Ramon Vilumara reformà de forma important, efectuant remunes. El 1858, els Vilumara presentaren una llicència per edificar una quadra interior, sota un projecte realitzat per l'arquitecte Josep Simó i Fontcuberta, amb un traçat historicista, utilitzant una estilització de les antigues finestres coronelles; un edifici avui encara existent. L'any 1857 la societat era citada com Vilumara Germans i Cia i amb els anys es convertí en una companyia emergent i en clara expansió, convertint-se la família Vilumara en un dels protagonistes de la industrialització a Barcelona.

Francesc CABANA, *Fàbriques i empresaris, els protagonistes de la revolució industrial a Catalunya*. Barcelona, Enciclopèdia Catalana, 1993, vol.3, pàg. 201-209; ARTIGUES, MAS, *El model de...*, vol.3, fitxa 1.

AHCB, *Obreria, C-120, 12 de novembre de 1835; AMCB, Exp. 106/1.858.*

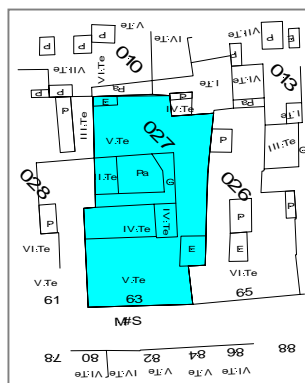

C. de Sant Pere Més Baix, 63

Casa-fàbrica Masriera

Edifici del segle XVIII. El 1856, albergava la fàbrica de pintats o estampats de Francesc Masriera y Hermanos i la de pastes fines per a sopa de Dionís Garriga. Va ser reformat el 1875 per Josep Fontserè i Mestres, mestre d'obres.

Matricula industrial de 1856.

C. de Sant Pere Més Baix, 65

Casa-fàbrica Ribas

La primera referència que tenim de Josep Ribas i Solà, data de l'any 1826, quan estava establert en el carrer de Sant Pere Més Baix, en una fàbrica de teixits de seda de petit format, amb telers manuals, sobre la qual es tenen molt poques informacions. Era, sens dubte, una activitat preindustrial i manufacturera, que perdurà, com a mínim fins a 1862. L'edifici fou reedificat de nou durant la dècada de 1850. Estava compost per una parcel·la irregular i petita, totalment construïda, sense pati de treball, però amb una façana de 14 metres que podia permetre la composició de fins a cinc eixos verticals de distribució de les obertures. El 1872, figurava a la mateixa adreça la fàbrica de teixits de la companyia "D.A. Soler y Jordi". L'edifici de Ribas i Solà és una construcció actualment existent, amb tipologia de casa-fàbrica en altura.

ARTIGUES, MAS, *Registre de fàbriques...* 2012, vol.3, fitxa 3.

C. de Sant Pere Més Baix, 73

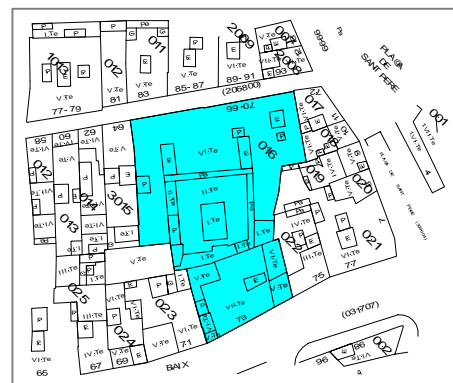
C. de Sant Pere Mitjà, 66-70

Casa-fàbrica Bonaplata

La casa-fàbrica d'indianes Bonaplata va ser en el seu origen una reutilització de quatre edificis medievals preexistents. El cos de casa-vivenda fou resultat de la reunificació de les parcel·les, abans de 1806, situada en el front del carrer de Sant Pere Més Baix. La fàbrica va ser construïda i reformada en diverses etapes –l'última el 1827– i estava situada en la part posterior de les parcel·les, donant al carrer de Sant Pere Mitjà, organitzada al voltant d'un pati. És un edifici existent, clar exponent de les casa-fàbriques del set-cents, que pertanyia a una de les famílies protagonistes de la industrialització a Catalunya. Els edificis actualment són habitatges i comerços i han estat objecte de remunes. L'antic pati està totalment edificat en planta baixa.

ARTIGUES, MAS, *Registre de fàbriques...* 2012, vol.3, fitxa 24.

AHCB, Obreria, C-73, 26 de març de 1806 - C-97, 16 de novembre de 1826 - C-98, 7 d'abril de 1827 - C-126, 30 de maig de 1837. Matricula industrial de 1856.

C. de Sant Pere Mitjà, 34

C. d'en Mòneg, 5

Casa-fàbrica Calafell

L'any 1813, Joan Calafell, fabricant d'indianes, demanà el permís municipal per edificar un immoble amb tipologia de casa de veïns en uns terrenys de la seva propietat al carrer de Sant Pere Mitjà, sota la direcció del mestre d'obres Josep Alier. Just al costat d'aquest edifici, fent cantonada amb el carrer d'en Mòneg, Joan Calafell hi tenia la seva fàbrica d'indianes. A començaments de 1817, Calafell va substituir aquesta fàbrica per un nou edifici industrial, amb projecte de Pere Fiter, esdevenint així, tot el conjunt, la casa de veïns i la fàbrica, una tipologia de casa-fàbrica. La casa de veïns encara existeix actualment; pel que fa al cos principal de la fàbrica, està molt transformat amb remuntes de fins a quatre plantes i altres intervencions de mitjan segle XIX.

ARTIGUES, MAS, *Registre de fàbriques...* 2012, vol.3, fitxa 30.

AHCB, Obreria, C-76, 13 de febrer de 1813, i C-78, 25 de gener de 1817; AMCB, Exp. 2085bis C (1869) i Exp. 4.005 (1924).

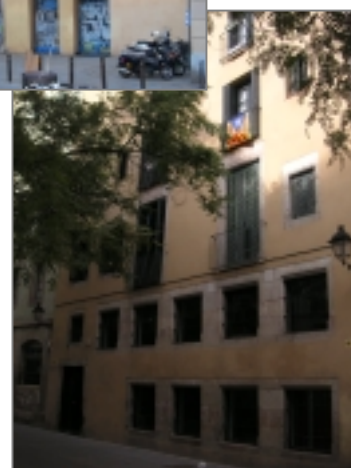
C. de Tantarantana, 4

C. d'Allada i Vermell, 1

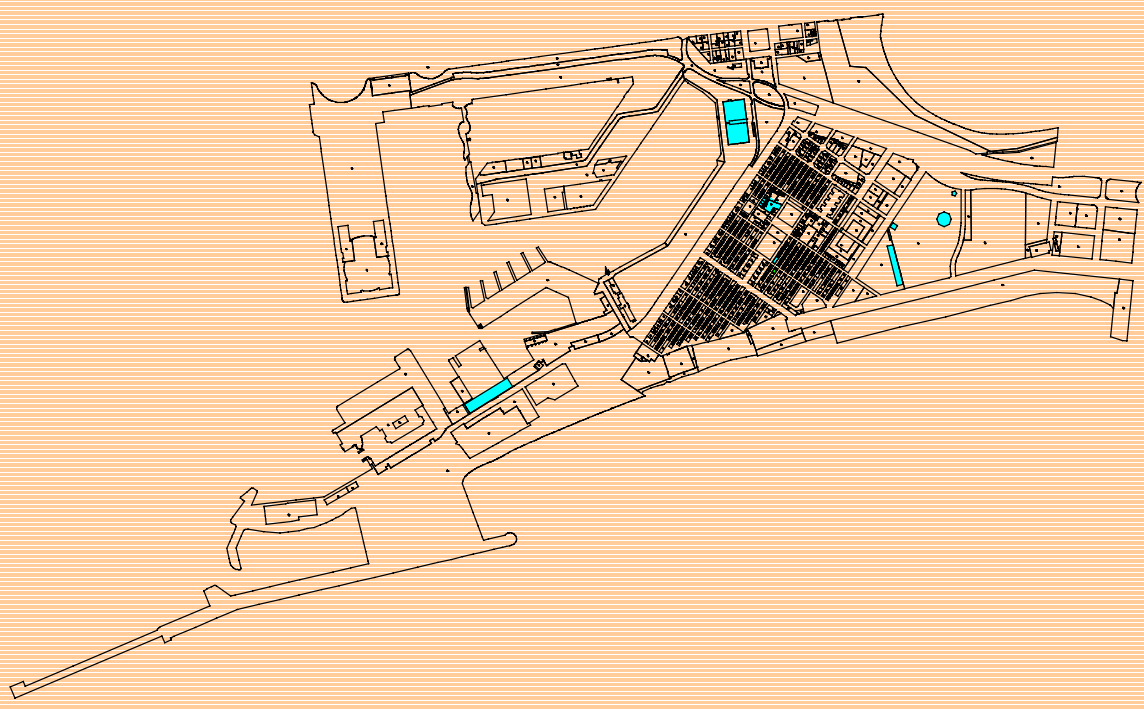
Casa-fàbrica Castanyer

El 1783 la fàbrica de teixits de Josep Castanyer estava integrada per dos emplaçaments, el primer era una fàbrica d'indianes pròpiament dita al carrer de Sant Pere Més Alt 27, i el segon era una fàbrica de teixits al carrer de Tantarantana 4. Aquesta era un antic edifici tardobarroc, amb successives modificacions i ampliacions, de tipologia "casa-fàbrica", organitzada al voltant d'un pati central, que donava a dos carrers, amb una altura de cinc plantes. Destacava també la presència d'una fornícula destinada a una imatge religiosa, costum associada tradicionalment a la protecció de les fàbriques d'indianes. Durant el segle XIX s'hi realitzaren diverses reformes, principalment destinades a donar més llum a les estances i rendibilitzar les superfícies. Durant la dècada de 1980, l'edifici va ser objecte d'una rehabilitació per part dels seus propietaris. Es modificaren les obertures i se li donà l'aspecte actual, però conservant els arcs rebaixats originals, la porta principal i es suprimí la portella de la dreta.

ARTIGUES, MAS, *Registre de fàbriques...* 2012, vol.3, fitxa 19.

- Edificis industrials existents
- Edificis amb activitat industrial documentada
- Edificis existents probablement industrials
- No consten al plànol el espais fabrils desapareguts

Barceloneta

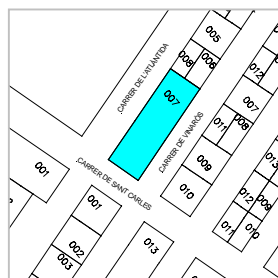
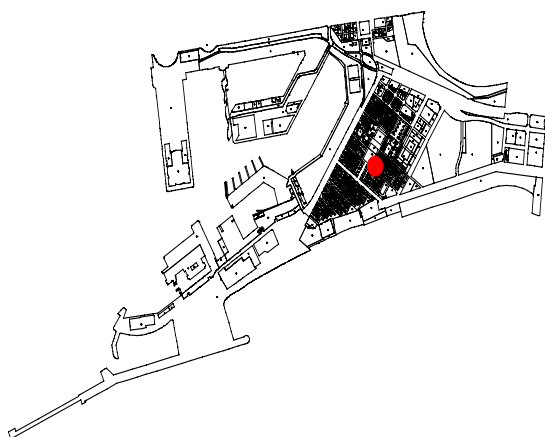
C. de l'Atlàntida, 57-61
Antiga subcentral elèctrica de la Barceloneta
C. del Baluard, 30-32
Olis Autran
Moll del Dipòsit
Magatzems Generals de Dipòsit
C. de Ginebra s/n
Catalana de Gas
Pg. Joan de Borbó Comte de Barcelona, 98
Foneria Nuevo Vulcano
Pg. de Salvat Papasseit, s/n
La Maquinista Terrestre y Marítima
C. de Sant Carles, 26
Farga Lacambra

C. de l'Atlàntida, 57-61

C. de Sant Carles, 15 / C. de Vinaròs, 16-20

Antiga subcentral elèctrica de la Barceloneta

L'edifici de la subcentral de la Barceloneta fou projectat per l'enginyer industrial I. Zaragoza l'any 1907 i les instal·lacions foren obra de l'enginyer alemany Frederic Mertschingt. Es tracta d'un edifici format per dos cossos. El del carrer de l'Atlàntida (actualment habitatges tipus *loft*) era d'una sola planta de gran alçada i estava ocupada per les instal·lacions tècniques que transformaven l'electricitat de corrent alterna que venia des de la central del Paral·lel a 6.000 volts en corrent continu a baixa tensió, entre 110 i 150 volts. A l'altre cos de l'edifici, el que fa cantonada al carrer de Sant Carles, als baixos hi havia les oficines, i al pis, amb una entrada independent- l'habitatge del personal que tenia cura de l'estació transformadora. Malgrat els canvis experimentats, encara poden apreciar-se alguns elements decoratius inicials propis de l'art decó. Aquesta és la única central d'aquest tipus de la qual ens resta l'edifici a Barcelona, símbol de la electrificació representativa de la Segona Revolució Industrial.

C. del Baluard, 30-32

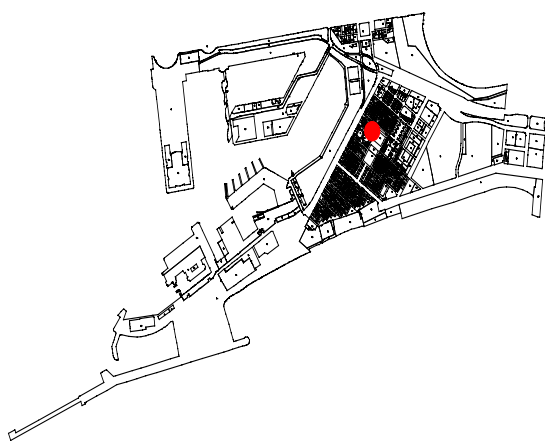
C. de Sant Miquel, 31-35

Olis Autran

L'any 1953, els germans Fernando, Josep i Antoni Autran sol·licitaren permís per a la construcció d'un magatzem de nova planta al carrer de Sant Miquel, comunicat amb el que ja tenien al carrer del Baluard. L'arquitecte del projecte va ser Miquel Ponseti Vives.

AMCB, Exp. 31.382 (1953).

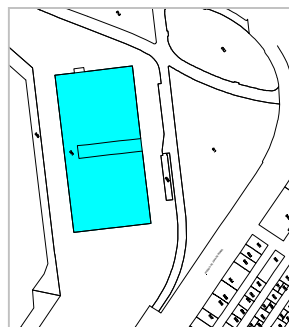
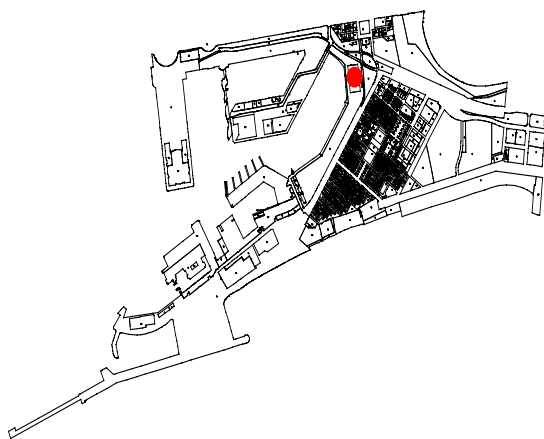

Moll del Dipòsit

Pl. de Pau Vila, 1-5

Magatzems Generals del Dipòsit

L'edifici dels Magatzems Generals de Comerç, recentment remodelat i denominat Palau de Mar, es començà a construir al final del segle passat. El projecte d'aquest edifici —llavors denominat Dipòsit Comercial— està signat, amb data de l'1 de març de 1881, per l'enginyer Mauricio Garrán. Els fonaments s'iniciaren l'1 de juny de 1885, però el desembre del 1894 se'n modificà el sistema d'administració —a càrrec del port— i l'obra s'adjudicà a la Sociedad de Materiales para Ferrocarriles y Construcciones, que l'acabà el 1900. L'autoria s'ha atribuït a l'arquitecte Elies Rogent. Pocs anys després es constatà que els Magatzems Generals de Comerç eren força inoperants a causa de la seva estructura per plantes. Cal remarcar, que l'actual Palau de Mar és l'únic edifici que resta del seguit de magatzems que vorejaven el Port Vell de la ciutat. Actualment, està ocupat pel Museu d'Història de Catalunya, el Departament de Benestar Social de la Generalitat de Catalunya i un seguit de negocis de restauració.

C. de Ginebra, s/n

Pg. de Salvat Papasseit, s/n / Parc de la Barceloneta

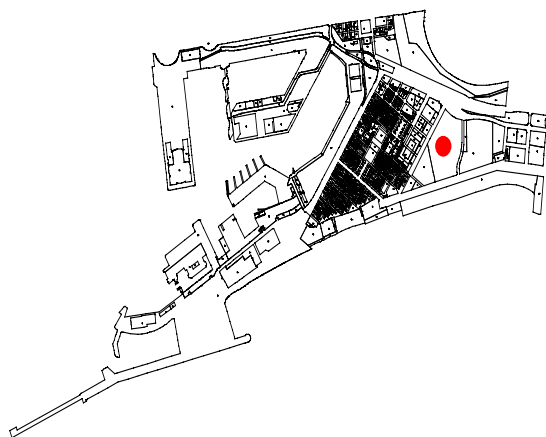
Catalana de Gas

De les antigues instal·lacions de l'empresa Catalana de Gas a la Barceloneta només es conserva actualment: el pavelló d'oficines, dissenyat el 1907 per l'arquitecte Josep Domènech i Estapà en totxo vist, de planta rectangular i format per planta baixa i un pis; la torre d'aigües, dissenyada el 1906 pel mateix Domènech i Estapà, de 45 metres d'alçada, amb una base de planta rectangular, un cos de planta octogonal i una coberta cònica; i l'estructura metàl·lica d'un gasòmetre.

Mercedes ARROYO, *La industria del gas en Barcelona (1841-1933)*, Barcelona, Ediciones del Serbal, 1996.

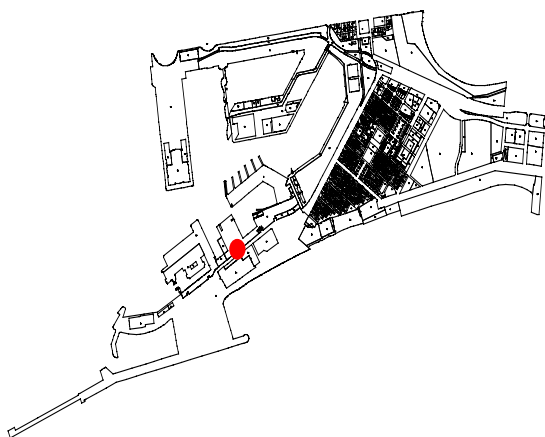
Pg. Joan de Borbó Comte de Barcelona, 98

Foneria Nuevo Vulcano

Els Tallers Nuevo Vulcano es dedicaven a la fosa de grans peces i a la construcció de màquines de vapor destinades a la construcció i reparació naval. Amb diverses instal·lacions al Moll Nou, l'any 1924 es decidí construir un nou edifici. Fou projectat pels propis serveis tècnics de l'empresa sota la direcció de l'enginyer industrial Juli Isamat Vila. De forma allargada i de dues plantes, es va construir en formigó armat i, degut a diverses vicissituds, les obres no finalitzaren del tot fins l'any 1950. Entre 1960 i 1965, patí algunes modificacions. Aquestes instal·lacions continuaren en servei fins l'any 1992. Son, l'única resta d'una de les importants empreses mecano-metal·lúrgiques de Catalunya especialitzades en la construcció de màquines de vapor, construccions i reparacions navals.

Joan Lluís ZAMORA MESTRE, «Julio Isamat Vila, enginyer industrial. El Concurs de projectes per al nou edifici dels Tallers Naval Nova Vulcano. Port de Barcelona», *Quaderns d'Història de l'Enginyeria*, 5 (2002-2003), pàg. 337-356; Equip Aula Taller del Museu d'Història de la Ciutat, «Inventari dels expedients de El Nuevo Vulcano», Barcelona, 1992.

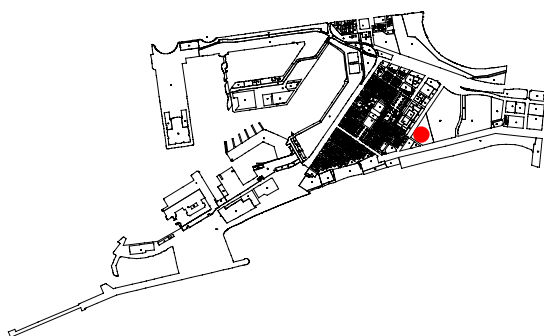
Pg. de Salvat Papasseit, s/n

La Maquinista Terrestre y Marítima

Empresa fundada el 1855, dedicada en els seus inicis a la construcció de maquinària pesant. Els tallers de la Barceloneta van ser construïts el 1861, amb una superfície total de 17.500 m², i donaven feina a 1.200 treballadors. Cap a 1965, aquests tallers van ser desmantelats i es van mantenir com a magatzems de productes. Actualment només es conserva l'arc d'entrada que constituïa l'accés principal a la fàbrica, el llarg pont grua i la xemeneia.

Albert PÉREZ I NÚÑEZ, «La Maquinista Terrestre y Marítima, una empresa pionera de la industrialització barcelonina», Barcelona Quaderns d'Història 11 (2004).

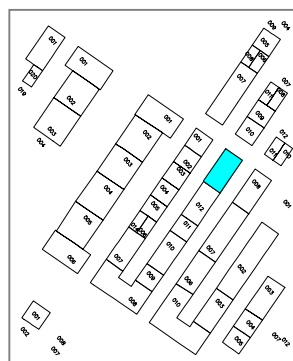
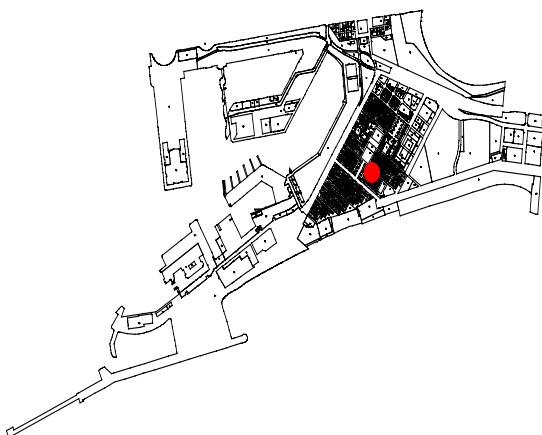
C. de Sant Carles, 26

Farga Lacambra

L'establiment de la fàbrica-fundició de metalls de Francesc Lacambra i Pont al carrer de Sant Carles núm. 26 de la Barceloneta data de 1836. Tot i que l'edifici es va bastir seguint el model de les cases unitàries de la Barceloneta – tal i com era obligat– la fàbrica era d'una sola alçada i per tant no hi havia correspondència entre la façana (de planta pis) i l'ús interior de la nau. Malgrat la construcció de la gran Farga Lacambra a les Masies de Voltregà a partir de 1857, l'edifici de la Barceloneta continuà en ús com a foneria, com a mínim fins a final del segle XIX. L'any 2002 es va aprovar el projecte de la remunta de nous pisos.

Francesc CABALLÉ, *Aproximació a uns industrials del segle XIX: La família Lacambra*, (inèdit) 1986; Rosa SERRA, Emili BAYON, *La Farga Lacambra. Solucions en cours des de 1808*, Masies de Voltregà, La Farga Group, 2008.

Annex. Establiments de fabricació de pastes per a sopa que l'any 1856 cotitzaven 1.000 rals o més de matrícula industrial

Raval			
C. de l'Hospital, 93	Cosme Carsereny		
C. de Sant Antoni Abat, 13	Joan Figueras		
C. de Sant Antoni Abat, 17	Pere Rodés		
C. de Sant Antoni Abat, 29	Joan Costa		
C. de Sant Pau, 35	Josep Nadal		
C. de Santa Madrona, 28	Magí Quer		
Sector central i oriental			
Passeig del Born, 22	Vidua d'Antoni Cuyàs		
C. dels Canvis Nous, 12	Joan Clavell		
C. de les Caputxes, 4	Jacint Bordoy		
C. d'en Giralt el Pellisser, 12	Joan Clavell		
Plta. d'en Marcús, 6-8	Josep Giménez		
C. dels Sombrerers	Josep Martí		

Consell d'Edicions i Publicacions de l'Ajuntament de Barcelona

President:

Sr. Jaume Ciurana i Llevadot

Vocals:

Sr. Jordi Martí i Galbis

Sr. Jordi Joly Lena

Sr. Vicente Guallart Furió

Sr. Àngel Miret Serra

Sra. Marta Clari Padrós

Sr. Miquel Guiot Rocamora

Sr. Marc Puig Guàrdia

Sr. Josep Lluís Alay Rodríguez

Sr. Josep Pérez Freijo

Sra. Pilar Roca Viola

Institut de Cultura de Barcelona Consell d'Administració

President:

Sr. Jaume Ciurana i Llevadot

Vicepresident:

Sr. Gerard Ardanuy i Mata

Vocals:

Sra. Francina Vila i Valls

Sr. Guillem Espriu Avedaño

Sra. Ángeles Esteller Ruedas

Sra. Isabel Ribas Seix

Sr. Ramon Massaguer i Melendez

Sr. Antonio Monegal Brancós

Sr. David Albet i Sunyer

Sr. Josep M. Montaner i Martorell

Sra. Flavia Company Navau

Sra. Maria del Mar Dierssen i Soto

Sr. Daniel Giralt-Miracle Rodríguez

Sr. Pius Alibek

Sr. Francisco Ivars Castelló

EDICIÓ

Editor

Ajuntament de Barcelona, Institut de Cultura,
Museu d'Història de Barcelona

Direcció

Joan Roca i Albert

Coordinació del projecte

Carme Garcia i Soler

Coordinació editorial

Xavier Cazeneuve i Descarrega

Impressió

Uan Tu Tri, SL

Primera edició, gener de 2013

Segona edició, abril de 2013

© Dels textos, Jaume Artigues, Francesc Caballé (Veclus) i Mercè Tatjer

© De les imatges, Lluís M. Bou (Veclus), Edmond Mestres, Joan Roca i fons MUHBA

© De l'edició, Ajuntament de Barcelona, Institut de Cultura, Museu d'Història de Barcelona

ISSN 2014-3532

Dipòsit legal: B. 4534-2013

En queda prohibida la reproducció total o parcial sense el permís exprés de l'editor, en els termes marcats per la llei.

www.bcn.cat/publicacions

www.museuhistoria.bcn.cat

MU·HBA MUSEU D'HISTÒRIA
DE BARCELONA

**Ajuntament
de Barcelona**